

**EL POU
DE LA
GALLINA**

Núm. 387

elpou.cat | 4€ | juny 2022

**REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ**

L'entrevista a
Mar Reguant,
economista i
investigadora

40 ANYS D'AIGÜES DE MANRESA

Aquest estiu, salta!

Salta de curs amb
un intensiu d'anglès
a UManresa

Anglès per immersió
per a majors de 16 anys.
Tots els nivells.
De l'11 al 15 de juliol de 2022

Inscripcions obertes:

Més informació:
www.umanresa.cat/servei-idiomes
T. 93 877 41 79

SERVEI D'IDIOMES

UMANRESA | UVIC-UCC

UMANRESA

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

FUNDACIÓ
UNIVERSITÀRIA
DEL BAGES

El miracle de l'aigua

uan, en la campanya de les últimes eleccions municipals, Podem i els seus *cercles* encara estaven de pujada, la candidatura manresana va incloure la

gestió pública de l'aigua en el programa. És el que sol passar quan les formacions polítiques volen presentar-se a tants municipis com es pugui i, després de, amb penes i treballs, trobar algú per encapçalar la llista i uns correligionaris per completar-la, agafen un document marc de la direcció i copien i enganxen –sovint amb adaptacions erràtiques– els grans eixos i, sota el nom, per exemple, de *Què volem per Manresa?* enumeren allò que convé canviar al municipi. Però, afortunadament, la política municipal, és una altra cosa i cal anar amb molt de compte si s'entoma de manera tangencial. Per poc que es conegui el territori i la història passada i recent de Manresa, és prou sabut que la gestió de l'aigua a la ciutat i, per extensió a la resta de la comarca, és pública i es vertebrava, fa quatre dècades, en una societat anònima de capital públic prou eficient. Aquesta és la que factura, canalitza, manté, depura i abasteix l'anomenada aigua de boca. Si, a més, es vol assolir bona nota, tal com s'explica a la majoria d'escolars a Can Font, la història de l'arribada de l'aigua com a font de vida es pot remuntar a la festa i el miracle de la Llum –que, en realitat, commemora la construcció de la Séquia i, per tant, l'aigua–, els dipòsits vells, la construcció del parc de l'Agulla i, en darrer terme, la modernització i museïtzació del cicle de l'aigua.

CLARET & GUBIÑAS 2022

En aquest sentit, Manresa i els 140.000 usuaris que abasteix avui dia Aigües de Manresa són uns privilegiats, sobretot si ens comparem amb altres zones del país on operen, amb pràctiques prou abusives, serveis deficients i *producte* de baixa qualitat, empreses privades i amb interessos obscurs. En aquest sentit, Ada Colau, a Barcelona, sí que tenia motius de pes per remunicipalitzar els serveis d'abastiment d'aigua tenint en compte en què s'ha convertit l'antiga Aigües de Barcelona, Agbar. Aquella empresa que va instal·lar la seu en l'emblemàtic *edifici-supositori*, anomenat ara Torre Glòries. Hi van aterrar alguns dels ecosocialistes de la *jet set* barcelonina. Aquella gent amb iniciativa per denunciar les portes giratòries tot proclamant-se l'avantguarda del proletariat, però que, en realitat, maldaven per una cadireta, un despatx amb vistes i totes les dietes pagades. Va acabar passant el mateix amb el *lobby* del reciclatge que, fins que no s'ha descobert que la clau era embrutar menys perquè no es dona mai l'abast, han creat empreses i acaparat concessions per parar un tren. En els últims temps, Aigües de Manresa, que té l'objectiu únic –i complex– de fer bé la feina i no generar forats a l'erari públic, ha estat pressionada per *les privades* esporuguides per la possibilitat que s'expandeixi més enllà del Bages i el Moianès. Un atac pur del capitalisme salvatge sobre béns de primera necessitat que, en aquestes latituds, preferim que continuï sent un miracle en mans públiques: el miracle de l'aigua.

El Pou va atorgar els premis Oleguer Bisbal a Xevi Pujol, Meritxell Bautista i Joan Lladó

Aspecte general de la sala d'actes del Casino (fotos: Sussi Garcia)

Foto de família de premiats i autoritats

La revista manresana **El Pou de la gallina** va lliurar el dia 4 de maig, a la sala d'actes del Casino, en el marc de la celebració dels 35 anys de la publicació, els vint-i-setens Premis Oleguer Bisbal, escollits per votació entre els seus lectors. Els guardons d'aquest any, modelats per Aurora Pérez sobre el personatge creat pel dibuixant Manel Fontdevila, es van atorgar al director esportiu del Bàsquet Manresa, Xevi Pujol (Premi Oleguer Bisbal 2022 al manresà d'actualitat); a l'empresària i cofundadora de Fibracat, Meritxell Bautista (Premi Oleguer Bisbal 2022 a la manresana del Pou), i al capità manaia dels Armats de Manresa Joan Lladó i Casals (Premi Oleguer Bisbal 2022 al «manresà més manresà»).

Laura Pujol, germana de Xevi Pujol, recull el guardó per al director esportiu del Baxi

La regidora Núria Masgrau lliura el premi a Maria Darnell, representant de Meritxell Bautista

Joan Lladó amb el guardó al manresà més manresà de l'any

En el cas de Xevi Pujol, que ja estava concentrat a Bilbao, va recollir el premi la seva germana Laura. I en el cas de Meritxell Bautista, que estava de viatge, el van recollir Carla Serra, de Fibracat, i Maria Darnell, de Fibracat TV. Hi van assistir la regidora delegada d'Indústria, Comerç i Activitats, Barris, Acció Comunitària i Civisme, Núria Masgrau, i l'alcalde de Manresa, Marc Aloy, que va felicitar els guardonats i també l'equip que treballa de manera voluntària des de fa 35 anys per dur cada mes al quiosc una revista «que en un món d'informació ràpida i superficial, ofereix continguts aprofundits i treballs».

La revista va inaugurar el 13 de maig el nou local

El dia 13 de maig, **El Pou de la gallina** va inaugurar el nou local als baixos del carrer de Sobrerroca, número 24, al costat mateix del pou ignasià. La inauguració, conduïda pel periodista Carles Claret, cap de Redacció de la revista, es va fer al peu del monument del carrer Sobrerroca que recorda el pas de Sant Ignasi per Manresa, amb l'assistència d'un centenar de persones, entre les quals representants del govern i els grups municipals, l'associació de comerciants del sector, l'associació de veïns i membres del teixit social de la ciutat.

L'acte va incloure l'actuació del Mag Caru –que després de diferents números de màgia va fer aparèixer la revista, com a autèntic «miracle mensual manresà»– i els parlaments de Jaume Puig, president de l'Associació Cultural El Pou de la Gallina, i de l'alcalde de Manresa, Marc Aloy, que va cloure les intervencions per donar pas al brindis final.

Amb aquest trasllat, la revista fa una aposta per ser més present als carrers de la ciutat i concretament al cor del barri antic manresà. Les obres d'adequació de la nova seu es financen mitjançant tres tipus de modalitats: aportació de 10 euros (regal de la tassa ignasiana de Jaume Gubianas), aportació de 25 euros (regal d'una col·lecció de 4 tasses del Pou), aportació de 50 euros (regal d'uns subscripció per a 7 mesos i una col·lecció de 4 tasses del Pou).

Aspecte general de la inauguració del nou local

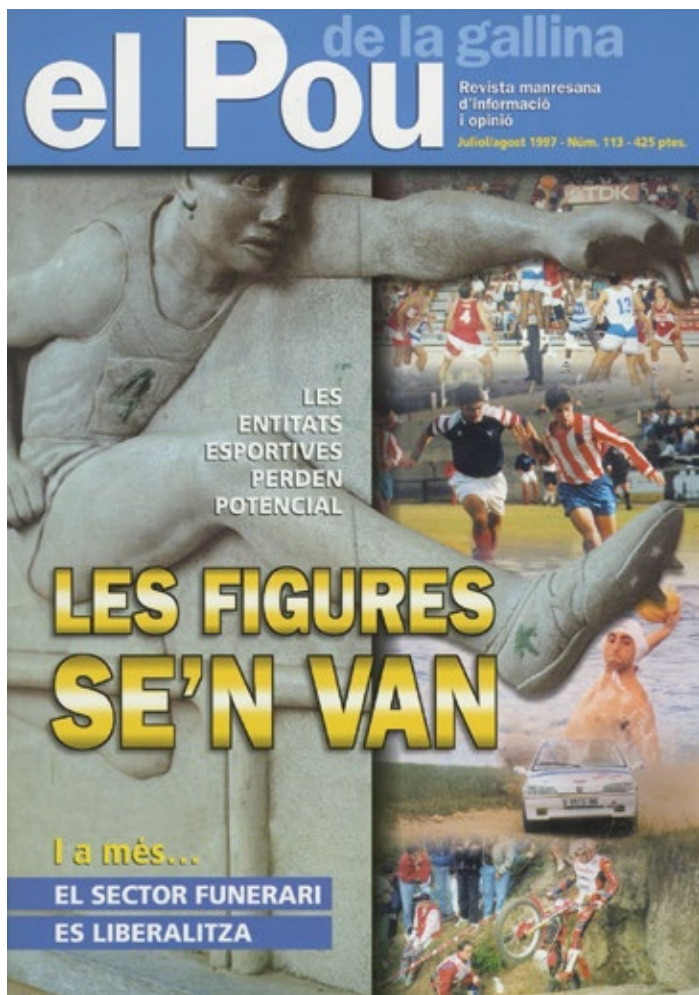
Carles Claret i Jaume Puig en l'inici de l'acte, amb representants del govern municipal

Brindis final amb l'alcalde i part de la redacció de la revista

El Mag Caru en plena actuació

Les entitats esportives perdien les figures

El número d'estiu de 1997 de la revista publicava el reportatge central *Les figures se'n van*, del periodista Jordi Finestres, que analitzava el panorama de les entitats esportives de la ciutat. La natació i el waterpolo competien amb el bàsquet i el futbol en popularitat i importància, però Manel Estiarte havia deixat el CN Manresa per marxar al Barcelona. Pel que fa al bàsquet, el TDK havia guanyat la Copa del Rei l'any anterior, però el Joan Peñarroya deixava el club per anar-se'n a Lleó, en l'inici del mandat presidencial de Valentí Junyent. Un altre tema que abordava el reportatge era la proliferació d'entitats –una vuitantena– i la duplicació de clubs d'un mateix àmbit. L'apartat d'informació es completava amb un reportatge sobre la liberalització del mercat funerari, que trencava el monopoli de Fontal.

El grup Comediants celebraven els 25 anys al Conservatori

El dia 28 de juny, el teatre Conservatori acollia dues representacions de l'*Anthologia*, de Comediants, muntatge recopilatori dels 25 anys del grup. El dia 9 de juny, el manresà David Bonet era nomenat subdelegat del govern espanyol a la província de Barcelona, en el marc de la desaparició dels governadors civils. El dia 14, la saga de farmacèutics Esteve commemorava els 210 anys de dedicació a la professió amb una ballada de sardanes a la Plana de l'Om. I el dia 21, el corredor de l'equip italià Polti, l'ucraïnès Serguei Outshakov, guanyava l'etapa manresana de la Volta a Catalunya.

Tapes d'estiu

Cuina en productes de temporada i proximitat
Els millors vins per l'estiu
A la terrassa de Sant Domènec
al centre de Manresa
Carrer del born 28 Manresa tel. 93 872 1114
info@lasvegas.com

LAS VEGAS

la xixo

Guimerà, 46

Passeig Pere III, 10

Gràcies, senyor Aloy

Així és com anomenàvem el Josep M. Aloy quan el teníem de professor. Ha estat el millor professor que he tingut i aquest escrit serveix d'homenatge per part meua, ja que fa unes setmanes que se li va fer un reconeixement. El vaig tenir a 6è i a 7è d'EBG de professor de català i de castellà, a finals dels anys setanta, en el col·legi Badia-Solà, que per a qui no ho sàpiga és l'actual col·legi Joviat, i actualment s'hi entra per la Muralla de Sant Francesc. Gràcies per tot. Gran part de l'ortografia catalana l'he apres amb ell i en els cursos posteriors no havia de fer cap esforç. No he vist mai cap resultat tan extraordinari; el 90% de l'alumnat de la classe aprovava.

Del que n'estic més agraïda és que em va fer agafar confiança a l'hora de redactar. Va ser clau quan ens va dir que escriure és com si parléssim i això em va fer perdre la por definitivament. Ha estat l'únic professor que ens va ensenyar a expressar-nos per escrit, cosa que l'altre professorat no ens ensenyava i volia que per art de màgia escriguéssim relats. Llavors no sabia com posar-m'hi. El Josep M. ens va donar les eines per a una millor expressió escrita i ens deia que deixéssim de redactar com infants amb frases amb estructures massa simples i repetitives. Les típiques eines per a una bona redacció com concretar, frases curtes, usar sinò-

nims, connectors... ens les va transmetre d'una manera pedagògicament innovadora, que era participativa. Ens preguntava com ho fariem i ens rectificava. Escrivia a la pissarra les nostres respostes si hi estava d'acord, no era ell qui escrivia el text i nosaltres passivament ho rebíem. També faig reconeixement merescut a la qui llavors era la seva dona, la Joana Guàrdia que vaig tenir de professora d'EBG en el mateix col·legi, de català i de música, i també era del millor professorat. Al cap de pocs anys va ser una de les persones fundadores de l'escola innovadora L'Espill.

Actualment escriure forma part de la meua activitat quotidiana a la feina i quan esporàdicament participo en aquesta revista. Gràcies a ell i amb la pràctica dels anys, escric sense por i amb fluïdesa. Gràcies senyor Aloy.

Cristina Balaguer Prunés

Fe d'errades

En el reportatge central del número anterior de la revista, corresponent al mes de maig, en un parell de passatges de la conversa amb Rosa Cerarols, hauríem d'haver escrit que el llibre *L'altre món rural* ha estat editat pel catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Girona Joan Nogué, conjuntament amb l'entrevistada, no pas per Pep Nogué, com vam publicar per error.

caçats a la xarxa

23 de maig. Gabri @leirbag1979

Ajuntament de Manresa i Policia Local, sou conscients del problema que representa el bar la Cabanya de la Muralla Sant Domènec? Baralles, agressions verbals constants, inseguretat, insalubritat... Aquest migdia una noia amenaçava vianants amb dos ferros a les mans.

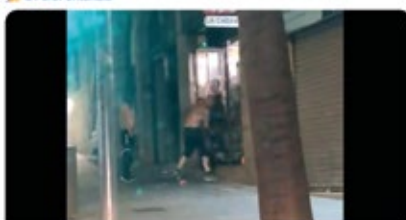
Quatre dies més tard...

Si amb les mesures de seguretat policial no n'hi ha prou, també estaria bé monitoritzar les xarxes socials. De vegades (com veieu), hi ha llums d'alarma. Si la cosa, a més, ve de lluny, caldria esperar mesures més contundents de caràcter no únicament policial, sinó legal o administratiu.

NacióManresa @naciomanresa
Apallissen l'amo del bar La Cabanya de Manresa a cops de cadira i amb la porta

@PereFontanals

naciomanresa.com
Apallissen l'amo del bar La Cabanya de Manresa a cops de cadira i am...
Els veïns diuen estar "farts" de l'ambient de l'establiment, on la policia hi ha fet tretze intervencions en el que va d'any

EL POU DE LA GALLINA

Número 387 - Juny 2022

De mes a mes 8

Favets...
Josep M. Oliva / Jordi Sardans 10

...i tremendos
Marta Jorge / Carles Claret 11

40 anys d'Aigües de Manresa 12

Històries centenàries 24

Rai Michnevicius. Lituània 26

Innovació i tecnologia 27

Saps què menges? 29

La serra de les Canals 30

Refrigeració natural 31

L'Entrevista a Mar Reguant 32

Espai d'art 37

Manel Camp no ha deixat mai de ser profeta a casa seva 38

Lèxic a la manresana 40

Les banderes del Bruc amb honors de capità general (1929) 41

Propostes 42

Capella de Sant Marc 43

Fanal de cua
L. Capdevila / E. Tomasa 44

el Cul del Pou 45

El Baxi Manresa frega la glòria

8 de maig. Després de superar el MHP Riesen Ludwigsburg per 55-63, més de 4.000 aficionats omplen els carrers de Bilbao i el Bilbao Arena, en la final four de la Lliga de Campions de la FIBA, en un partit emocionant on el Baxi Manresa cau finalment davant el Lenovo Tenerife, per 87-98.

Mor l'actor Joel Grau

8 de maig. Troben mort a casa seva l'actor igualadí establert a Manresa Joel Grau, de 47 anys. Fundador de la companyia de Parranda l'any 2000, treballava també en el camp de la dramàtúrgia.

El FABA reivindica l'espai de l'Anònima

14 de maig. La cinquena edició del Festival Artístic del Barri Antic (FABA), que havia començat el dia 8 amb un concert de Soleá Morente, tanca portes amb èxit de públic i amb música, exposicions i accions artístiques en directe per reivindicar el recinte de l'Anònima com a centre de creativitat.

La Fàbrica Nova obre portes

15 de maig. Prop de 900 persones participen en les visites guiades a l'interior de la Fàbrica Nova, que ha de viure una transformació total per esdevenir campus de la UPC. L'èxit de convocatòria fa que l'Ajuntament anunciï noves visites per la festa major.

La Fira recupera la normalitat

15 de maig. Després dels dos anys de pandèmia, la Fira de l'Ascensió recupera la plena normalitat amb parades d'artesans a Sant Domènec, roba i complements al sector de Crist Rei i una fira de bonsais al Casino, mentre es mantenen les atraccions als Trullols.

Fius relleva la regidora Relat

19 de maig. Josep Maria Fius relleva pel grup de Junts al govern municipal, en la regidoria de Centre Històric, Claudina Relat, que assumeix la presidència del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a les comarques centrals.

El grup municipal de Ciutadans es trenca

19 de maig. El ple municipal pren coneixement oficial del trencament del grup municipal de Ciutadans, després de fer-se públic que Miguel Cerezo deixa la formació i passa a regidor no adscrit i Andrés Rojo queda com a únic representant del partit.

Puigneró presenta el Projecte AINA

21 de maig. El vicepresident del govern, Jordi Puigneró, presenta al jardí del Casino el projecte AINA, impulsat pel Departament de Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori, per garantir el català en l'era digital.

P

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:
Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret, Josep Maria Mata, Lluís Matamala, Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Carrer Sobrerroca, 24, baixos
08241 - Manresa
Telèfon: 93 872 50 18
www.elpou.cat
elpou@elpou.cat

Membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Sílvia Berenguera, Marta Cárdenas, Jordi Estrada, Marta Jorge, Judit Montón, Josep M. Oliva, Marc Prat, Ferran Sardans, Laura Serrat, Blanca Soler.

Disseny: Jana Fontdevila i Erques Torres

Maquetació: Jana Fontdevila

Portada: museu de la Tècnica.

Foto de Francesc Rubí.

Fotografia: Jordi Alavedra, Francesc Rubí, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, Eva Forn, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:

Marc Prat

Expansió publicitària:

Publicitat Clarena
Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86

Impressió:

INOM, SA. Era de l'Huguet, 7.
Tel. 93 878 41 20

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.
Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987
ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

ExpoBages s'independitza de la Fira

21 de maig. Després de gairebé una dècada de convivència, ExpoBages se separa de la Fira de l'Ascensió i es trasllada al cap de setmana posterior, amb una aposta tecnològica centrada en un nou espai a la plaça de Sant Domènec, a més de les parades habituals i la mostra del sector de l'automòbil.

Bufalvent celebra els trenta anys

23 de maig. L'Associació d'Empresaris de Bufalvent celebra el trentè aniversari, posposat dos anys per la pandèmia, amb la consellera de Presidència, Laura Vilagrà, l'alcalde Aloy i els presidents dels altres polígons industrials manresans.

Recorden Maria Matilde Almendros amb radioteatre

25 de maig. La Sala Petita del Kursaal acull la presentació en format radioteatre de l'obra de Josep Maria de Sagarra *L'hostal de la Glòria*, a càrrec del grup del Poble Nou, amb una dramaturgia de Carles Claret i direcció de Jordi Gerner, sota una idea original de Pilar Goñi, en l'any dedicat a l'actriu i locutora Maria Matilde Almendros.

La FUB inaugura el cinquè edifici

27 de maig. Al campus Manresa de la UVic-UCC s'inaugura el nou edifici FUB4 - UEducació, el cinquè del campus universitari, que concentra tota l'activitat i els

Inauguració d'ExpoBages, amb l'alcalde Aloy, el vicepresident Puigneró i l'exalcalde Joan Cornet (Foto: Ajuntament de Manresa)

serveis de l'àmbit de l'educació.

La torre Lluvià mostra cinema de natura

29 de maig. Sota l'organització del grup Meandre i amb el suport de Cineclub Manresa i l'Ajuntament, la torre Lluvià acull la mostra *Terra*, amb les projeccions de sis pel·lícules de natura durant tres dies.

La Festa del Riu recupera espais

29 de maig. El passeig del Riu és l'epicentre de l'economia social i solidària de la Catalunya Central en el retorn de la Festa del Riu, que amb tallers, activitats de natura, mostres d'empreses i concerts de Dàmaris Gelabert i Ebri Knight, entre d'altres, recupera l'espai de la Carpa del Riu.

Jordi Sardans

El Manresa a Segona Divisió

El Centre d'Esports Manresa de futbol va aconseguir el títol de la Tercera Divisió i alhora l'ascens a la Segona Divisió RFEF, categoria en què no havia militat mai malgrat els més de cent anys d'història. Gairebé 300 persones van rebre la plantilla a la plaça Major, poc abans del protocol·lari acte institucional. Aficionats, socis, jugadors i jugadores dels diferents equips del club, tècnics, com l'entrenador Ferran Costa, i directius, amb la presidenta, Ruth Guerrero, al capdavant, van rebre tota la plantilla i van retre homenatge als campions. Es dona la curiositat que aquest èxit esportiu arriba dos anys després que el club tingués serioses dificultats per poder tirar endavant. Pocs dies després, el Baxi Manresa també feia història a Bilbao en proclamar-se sotscampió de la Basketball Champions League 2022, en perdre justament contra el Tenerife a la final, amb més de 3.000 aficionats manresans, que no van parar d'animar i van donar una enorme lliçó d'esportivitat.

Fora gàbies

L'Associació de Veïns de la Plaça de Catalunya, cansada dels incompliments de l'Ajuntament, exigeix la retirada de les estructures metàl·liques que qualifiquen de gàbies, que dificulten la mobilitat i estrangulen els arbres del parc dedicat al pintor Vila Closes. A finals del 2010 es va fer un projecte per retirar aquestes estructures i es va crear una comissió per a la millora del parc. L'agost del 2014 es van fer millores en l'accessibilitat, s'hi van posar escales, es van delimitar els murs amb baranes de protecció, es van treure llambordes, es va millorar la font i es va ampliar l'arbrat. El 2018, malgrat les millores dels espais degradats i la creació d'uns jocs infantils nous, l'associació va insistir en la retirada de les gàbies i va denunciar l'existència de bancs en mal estat i paviments esquerdats, alhora que lamentava la manca de manteniment, sobretot a l'entorn del pavelló del Pujollet. Denuncien també que les seves queixes no són escoltades pels responsables municipals.

... i avall

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Agreujats recents

En aquesta societat del malestar en què ara ens toca viure, ha arribat un moment on per sentir-te algú sembla que has de declarar-te agreujat per alguna cosa. Si no et sents víctima de res és com si no comptessis. Després, el que passa en realitat és similar al panorama amb què es troben els sanitaris quan hi ha hagut un accident o ha ocorregut una catàstrofe: els que més es queixen són els ferits més lleus; els que estan greus de debò, pobres, aquells ni criden ni es mouen. Els marginats de sempre, els exclosos, els que amb prou feines subsisteixen i viuen una vida de penúries, ni reclamen ni es fan la víctima. Intenten sobreviure com poden, en un silenci absolut. Els altres, els que als ulls dels que les passen putes de debò, viuen una vida envejable, aquells s'inventen algun nom o algunes sigles per remarcar la injustícia que la societat comet amb ells, munten una associació i criden als quatre vents que se senten «invisibilitzats», que és la paraula idiota de moda, on tot hi cap. Un cop s'han fet veure prou per adquirir l'estatus de víctimes i han trobat algú que munti una obra de teatre o faci qualsevol cosa per «donar-los visibilitat», llavors, a la més mínima, te'ls pots veure a les portes de l'ajuntament o de la Generalitat, reclamant un local i una subvenció. I a veure qui és el maco que no els fa cas.

Deixant de banda les associacions d'afectats de debò per alguna causa, ja siguin de dones maltractades, de pacients de malalties rares o de víctimes d'abusos sexuals per part de l'Església, per posar només tres exemples de persones amb raons de pes per reclamar, el nombre de gent queixosa pels motius més absurds que ens puguem imaginar no para de créixer. L'últim que acabo de veure a la premsa és el dels que viuen sols, la majoria perquè així ho han decidit. Homes i dones que a l'hora de lligar es fan dir *singles* i a l'hora de reclamar, *famílies monoparentals*. Es queixen argumentant que la casa, el menjar i la declaració de renda els sortirien fins a un 25 % més econòmics si convisquessin en parella i denunciessin –es fort, eh!– que se senten discriminats. Doncs que renunciïn a viure una vida alegre, que aguantin a qui sigui i que deixin de tocar els ous.

El catàleg de Guardiola

Primers llibres i opuscles impresos a Manresa és un catàleg provisional del segle XVIII del manresà Carles-Jordi Guardiola, fundador i director durant 25 anys d'Edicions La Magrana, que viu a Barcelona, tot i que manté vincles amb la nostra ciutat i és subscriptor d'aquesta revista. El treball en versió digital va aparèixer fa dos anys al web del Centre d'Estudis del Bages. L'obra es va presentar el 26 d'abril a la llibreria Parcir, amb un diàleg entre l'autor i el periodista Jesús Sagués. L'opuscle de bibliòfil és una novetat pel seu contingut, obre el focus i desperta l'interès perquè d'altres estudiosos continuïn una investigació que demostra que Manresa es va incorporar a la impressió de llibres i opuscles impresos a partir del 1724. Des de petit, Guardiola va fer de camàlic per a encàrrecs del seu pare relacionats amb les impremtes manresanes, que va conèixer bé per dins. És la llavor on comença a recollir informació dispersa. Consulta in situ 55 dels 56 llibres que presenta, a les biblioteques respectives i el confinament per la pandèmia l'ajuda a rematar la feina. Filtra els catàlegs, localitza la família Abadal (Pau, Andreu i Ignasi) i Domingo Coma, per transcriure les fitxes històriques dels llibres impresos a Manresa: títols, dates d'impressió, mides i codis o signatura bibliotecària. Fa una feina de formigueta per anar identificant les publicacions.

La tesi d'Imma Socías, *Els Abadal: un llinatge de gravadors*, li facilita part de la feina. Procedents de Moià, Pau, el 1718, és el primer que va posar impremta a Manresa. En aquella època els impressors també feien literatura de cordill, –de consum popular–, goigs i reials cèdules que Guardiola deixa de banda per centrar-se en llibres i opuscles. Predomina la temàtica religiosa –novenes, oracions fúnebres i devocions populars–, representacions teatrals, sobretot les passions –en català– i nades. Un altre capítol sobre medicina el dedica al metge militar Jaume Menós i de Llena, polemista sobre l'ús del sublimat corrosiu i especialitzat en les aigües, que debat també contra el Col·legi de *boticarios* de Barcelona. Alguns llibres són en llatí, pel que fa a l'ensenyament, com una breu història romana per a ús dels escolars del Col·legi Real de Manresa, que demostra com la impremta ajuda a divulgar el coneixement de la informació. A partir de 1714 molts dels llibres seran en castellà. Els impressors treballaven amb llicències oficials que es mercadejaven.

Marta Jorge

Carles Claret

I a mi, qui em cuidarà?

Quan l'any 2019 Anthony Klotz, professor de gestió a la Mays Business School (Texas), va fer la predicció que els treballadors podien abandonar els seus llocs de treball en xifres històriques als Estats Units, pocs el van creure. Es referia a la possibilitat que hi hagués una *gran renúncia* laboral. No s'equivocava. L'any 2020 al voltant de 50 milions de persones insatisfetes amb les seves feines van plegar voluntàriament al país més ric del món. Molts dels que van decidir abandonar eren treballadors relacionats amb feines en contacte amb la gent. Concretament, dos dels sectors més afectats eren el de la salut i l'hostaleria. Si aquells que han de tenir cura de nosaltres es plantegen plegar és raonable que, amb una mirada al futur, aparegui una incògnita marcada per la incertesa: «I a mi, qui em cuidarà?».

No conec solucions màgiques, però soc una acèrrima defensora de la prevenció davant de la curació. Que vol dir estar preparats per al que vindrà. Sobretot perquè el que passa en una primera potència mundial tard o d'hora arriba a Occident i val més cordar-se bé els pantalons. És fàcil identificar els principals entrebancs. D'una banda, quan tenim l'obligatorietat de triar massa d'hora allò que farem la resta de la nostra vida els desenganys no tarden a fer acte de presència. Ens endinsem en una feina que semblava la millor –amb sort, la que sempre havíem somiat–, però sovint la frustració i la desmotivació guanyen la partida. Després d'haver fet la *gran elecció* l'opció de la *gran renúncia* deixa de ser forassenyada. D'altra banda, en aquesta lliga juga l'actual societat de la prematuritat, en què tot es fa molt abans. Fins i tot desencantar-se d'una professió abans de conèixer-la. Per tant, no cal posar-se les mans al cap si hi ha joves que no acaben una carrera universitària o l'acaben desmoralitzats i així es com afronten la seva primera feina.

Davant aquest panorama no és estrany replantejar-se el futur laboral o buscar nous reptes professionals que ajudin el treballador a sentir que és alguna cosa més que un número dins d'una àmplia plantilla. I tan important com el sou són unes condicions laborals atractives i un mínim reconeixement. N'arribaran els planys. A hores d'ara no hauria de sorprendre que els professionals essencials que han de cuidar-nos acabin tocant el dos. Qui sembla, cull.

Sense rumb

No tenim partit. Full de ruta, si us ho estimeu més per analogia amb el terme que va fer fortuna el 2017. Els *romàntics* independentistes ens hem quedat orfes i ens cau la cara de vergonya veient com despatxa la ignomínia la classe política. L'autocrítica ja la tenim feta. L'1-O va ser un artefacte molt potent –molt més del que es pensaven els encarregats de proveir-lo de la munició perquè esclatés provocant un batzac eixordador– però que no va explotar per por d'un desenllaç fatal. Des de llavors: repressió, morfina o *reencuentro* i, per contra, entre els portadors del virus de la *flipamenta* col·lectiva: desànim i desafecció. No pas contra la necessitat d'una sobirania plena, sinó per atordiment derivat de la derrota i les paraules de qui ajorna l'objectiu bàsic del 2017 per seguir gestionant les engrunes.

La justificació de l'extinció del *procés* és palmària: «Ens van enganyar, no tenien res preparat» per tirar endavant l'endemà del referèndum. Home, siguem justos! No és que ens enganessin. Més aviat ens vam *autoenganyar*. De la mateixa manera que ara estiren el fil les formacions independentistes. No hi ha revolucions planificades en un Excel, un PowerPoint o jugades mestres. El que hi ha d'haver són conviccions gràniques que tinguin claríssim que prémer el botó per detonar embats impliquen renúncies i el risc de perdre-ho tot. El referent, i després de la temptativa culminada amb el desplegament de la màquina de centrifugar: la tramposa justícia espanyola, no és aquella revolució dels somriures que insistíem a visualitzar quan la policia atonyinava sense contemplacions.

Motius per seguir sent independentista n'hi ha per parar un tren: imposar el castellà a l'ensenyament, anunciar fictícies pluges de milions, erosionar tot allò que es promou en terres catalanes o donar carta blanca a les elèctriques per estafar o seguir avalant una monarquia decadent i podrida. Per tant, la solució –atenció, *politiquets* de planter–, no pot ser el possibilisme pactista ni seguir esperant Godot asseguts a la taula de diàleg. Perquè, sabeu què? Quan vam aconseguir anar a la una, engegats o carregats d'adrenalina, a Madrid es va quedar alguna cosa. Tenien por. Només cal observar com van contrarestar l'onada independentista. Amb l'espionatge groller que ha aflorat les darreres setmanes i la manera continuada com el *deep State* continua reprimint-nos sense pietat.

Aigües de Manresa, 40 anys de servei públic

Museu de la Tècnica de Manresa,
on hi havia hagut els Dipòsits Vells

El 31 de desembre de 1981 naixia l'empresa municipal Aigües de Manresa SA, que es posava en marxa l'endemà, 1 de gener de 1982, amb els 38 treballadors de l'antiga Junta d'Aigües Potables de Manresa. Quaranta anys després, el creixement i l'evolució tecnològica de l'empresa són indiscutibles. Amb el gerent Josep Alabern al capdavant, jubilat ara fa gairebé quatre anys, Fredi Puig, director tècnic, que es jubila enguany i Ricard Tomàs, director de la Depuradora, que es va retirar per edat l'any passat, repassem les primeres quatre dècades. El nou gerent, Antoni Ventura, té com una de les seves prioritats reorganitzar el nucli dur del nou equip que ha de consolidar l'empresa municipal privada i alhora continuar fent gala del seu manresanisme.

Jordi Sardans i Lluís Virós

Fotos: Francesc Rubí i Arxiu Aigües de Manresa

Josep Alabern (Manresa, 1941), amb formació d'enginyer industrial i experiència a la Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental, ja havia col·laborat amb l'antiga Junta d'Aigües Potables des dels anys seixanta, quan el seu projecte de fi de carrera, el llac de l'Agulla, es va fer realitat. Des de llavors, treballava dues tardes a Manresa, col·laborant en la construcció de la nova xarxa de distribució que es va fer en temps de l'alcalde Soldevila, entre 1969 i 1970, mentre la seva feina principal era a Barcelona. L'octubre de 1980, a causa de la malaltia del president de la Junta d'Aigües Potables, Josep M. Vives Llabí, l'alcalde Joan Cornet li va dema-

nar que es fes càrrec professionalment de l'entitat. El seu primer repte va ser la municipalització del servei perquè «tot i que la Junta d'Aigües Potables funcionava prou bé, era una associació d'usuaris o plomistes sense prou força jurídica per afrontar situacions delicades». Tot i l'oposició inicial dels plomistes, els primers propietaris de la Junta que havien adquirit els seus drets al segle XIX quan es va crear el servei d'aigua potable, es van convèncer que la millor manera de defensar els seus drets era la municipalització del servei. Així, la tradicional Junta de la Séquia de Manresa va traspassar els seus actius a Aigües de Manresa, la nova empresa pública.

L'empresa va néixer amb tres grans vocacions, segons Alabern: «continuar amb l'activitat ciutadana de la Junta

d'Aigües Potables, que és l'abastiment d'aigua a les llars, les empreses i per a la irrigació, afrontar la gestió integral de l'aigua, amb la construcció de la depuradora, i estendre el servei a la resta de la comarca, uns anys abans de la creació dels Consells Comarcals».

La vocació comarcal

La peculiaritat de l'abastament d'aigua a Manresa és que la transporta un canal medieval de gairebé set segles d'antiguitat. Fins a la creació d'Aigües de Manresa, l'aigua del canal era d'ús exclusiu de la ciutat, que estava en una pugna permanent amb els pobles per on passava. Segons Josep Alabern, amb l'arribada de l'aigua de la Séquia a setze municipis de la comarca al llarg dels darrers quaranta anys «s'ha aconseguit trencar aquesta dinàmica secular d'enfrontament». A

Josep Alabern, exgerent d'Aigües de Manresa, jubilat el 2018

còpia de gestionar l'abastament d'aigua de nous municipis, Aigües de Manresa s'ha convertit en plurimunicipal; és a dir, que tots els Ajuntaments que en formen part en són alhora propietaris.

Fredi Puig va entrar a l'empresa el juny de 1981, quan ja s'estava constituint la nova empresa d'Aigües de Manresa, just abans del traspàs de competències. Professionalment és arquitecte tècnic –aparellador– i mentre estudiava havia treballat al despatx de Baraut, Vives i Sarrate com a aprenent. «Quan vaig entrar, Josep Alabern era l'enginyer, una altra persona feia de director tècnic i Paco Vargas era el responsable de les xarxes de distribució. Vam fer el projecte tècnic de la depuradora, que va ser el meu bateig de foc», diu. Va començar treballant a l'Oficina Tècnica, després va ser cap de Projectes, més tard d'Obres i Projectes i, entrada la dècada dels anys 90, va ser director tècnic del que inicialment es deia d'Infraestructures.

La seva valoració d'aquests quaranta anys a l'empresa li porta records positius: «He tingut la gran sort que quan vaig entrar a Aigües de Manresa només portàvem el servei de Manresa i Sant Joan. Just

aleshores es començava a parlar de Sant Fruitós de Bages». Així va participar en el disseny de la depuradora de Manresa i Sant Joan. «Vaig estar a peu d'obra i va ser el meu gran aprenentatge. A partir d'aquí vaig estar en el disseny de les obres d'ampliació de la xarxa cap a d'altres municipis, sobretot els que tenien a veure amb la Séquia». Es tractava de Sant Fruitós, Navarces i Santpedor. Després va participar en les ampliacions cap a Sant Salvador de Guardiola, el Pont de Vilomara i Sant Martí de Torroella fins a Callús, i també des de Santpedor cap a Castellnou del Bages i després cap a Rajadell i el Cardener. Abans que l'Agència Catalana de l'Aigua dissenyés el Pla de Gestió, on es proposen els abastaments d'aigua, Manresa ja distribuïa aigua a tots aquests municipis. Cal remarcar l'experiència de Josep Alabern que estava relacionat amb els tècnics de la Junta d'Aigües i de l'ACA, de manera que «Aigües de Manresa va exercir un paper de líder d'aquesta ampliació», explica Puig.

En els darrers temps, a causa de les directives europees que busquen la liberalització del sector, s'ha posat en qüestió el model administratiu, tot i que, en realitat, la Séquia és un canal que abasteix

els municipis per on passa. L'actual gerent, Antoni Ventura, explica que durant les dècades dels anys vuitanta i noranta, «es van fer convenis entre l'Ajuntament de Manresa com a propietari d'Aigües de Manresa i els de la comarca que ens demanaven suport». Aquest model de conveni-programa «ha quedat desfasat amb la nova directiva de l'Aigua del 2014 i la Llei de contractes del 2017 i se n'ha de fer un de nou». En alguns casos, afirma Ventura, «Manresa fa quaranta anys que presta aquest servei en benefici de la comarca», però «interessadament algú veu una ànsia expansionista de Manresa cap als altres pobles i està qüestionant aquests moviments». Així, si hi ha un nou model reglamentari «doncs també hem decidit adaptar-nos», explica Ventura. S'han hagut de canviar els estatuts per poder continuar amb la gestió en els ajuntaments «on érem el seu servei municipal d'aigües».

El canvi principal és que «el municipi tingui control sobre Aigües de Manresa, de manera que ara els municipis en són propietaris», diu Ventura. Alabern recorda que el 2016 es va tancar tres dies en una habitació d'hotel «per dissenyar el sistema de plurimunicipalitat de l'empresa, parlant constantment amb disset secretaris municipals». L'Ajuntament de Manresa «amb visió i generositat, ha decidit que els altres municipis que tenen el servei entrin en l'accionariat d'Aigües de Manresa». Tots els ajuntaments tenen representació a la junta directiva de l'empresa, mentre l'Ajuntament de la ciutat manté la presidència i el 50 % dels vots. S'han traspassat accions per tal que tots els municipis en puguin ser copropietaris. Això vol dir que participen de la junta general i del consell d'administració, fet que els permet tenir-ne un control, afirma Ventura, «que exerceixen en el dia a dia, perquè cada municipi aprova les tarifes, els plans directors i les inversions, de manera que fan un seguiment molt estricte de les nostres actuacions. Qui ens qüestiona és Aigües de Barcelona. És molt curiós que un grup empresarial que té el 80 % de la quota de mercat de Catalunya sembla que es considera amenaçat perquè portem l'aigua a Sant Fruitós, des de fa quaranta anys». Hi ha un procés d'adaptació d'una situació històrica com

Fredi Puig, director tècnic d'Aigües de Manresa

Antoni Ventura, actual gerent d'Aigües de Manresa

és la Séquia de Manresa cap uns municipis veïns, com també ha passat a d'altres llocs com l'Hospitalet o Badalona, que depenen d'Aigües de Barcelona.

Ventura afirma que «s'ha demostrat que el servei d'aigua cada vegada depassa les fronteres municipals. No té sentit que cada ajuntament tingui el seu servei propi d'aigües, perquè tampoc en sanejament l'aigua no coneix de límits municipals. És lògic que es vagin buscant economies d'escala i que diversos municipis on la comarca és un marc natural lògic, s'agrupin per fer una gestió conjunta». Dels disset municipis que representen en la gestió de l'aigua, aquests dies han perdut definitivament Calaf, l'únic de la comarca d'Anoia. «Em sembla una fixació de l'actual alcalde de Calaf, però si la seva voluntat és sortint-ne nosaltres els ajudarem en la transició», diu Ventura. Un cop manifestada la voluntat de recuperar el control, «l'Ajuntament farà la compra d'aigua, però ha tret un concurs per gestionar tota l'explotació». Ventura s'adona que aprofiten el moment, ja que han aconseguit connectar-se amb la xarxa Aigües Ter Llobregat i portar aigua de l'embassament de la Llosa del Cavall, «i

els serà molt més fàcil la gestió, del que hem hagut de fer nosaltres».

La resclosa

Una de les darreres grans intervencions que s'han fet és la reconstrucció de la resclosa de la Séquia a Balsareny el setembre del 2020, després que va ser molt malmesa pel temporal Glòria, recollida en un llibre publicat la passada diada de sant Jordi. Puig explica que sempre hi ha hagut una col·laboració entre la Junta de la Séquia i Aigües de Manresa, pel que fa a l'Oficina, Servei i Assistència tècniques. En aquest sentit, Josep Alabern exercia d'home-pont, «com Aigües de Manresa també hem participat en els projectes de millora de la Séquia i de la part hidràulica». Puig recorda que l'obra de la resclosa «va tenir una subvenció important de l'ACA, l'Ajuntament de Manresa i la Junta de la Séquia i que la reparació va costar al voltant dels 800.000 euros».

En els plànols de Marià Potó del 1867 s'observa que la resclosa dels manresans no té casa de comportes ni bagant de desguàs i el canal va descobert en el primer tram. De la riuada de 1850, encara en queden restes, segons Puig: «A dins

vam trobar tronc d'aquella reparació d'estructura i entramat que demostren com feien les obres en aquella època, que és realment d'envejar». L'actuació del 2020 ha servit per revisar l'estructura des dels punts de vista arqueològic i històric, tenint en compte el manteniment i la millora del medi ambient, que constitueix un patrimoni natural i tecnològic.

La qualitat de l'aigua

Les tecnologies que abans servien per potabilitzar aigües de baixa qualitat comencen a incorporar-se en sistemes d'abastament en aigües superficials de més bona qualitat com les de la Séquia de Manresa. «Com que perseguim una qualitat més bona, organolèptica i també en l'àmbit sanitari, potenciem la filtració per membranes, que pensem que acabarà imposant-se amb els anys», afirma Puig. Pel que fa a la resta de processos, ja fa temps que s'utilitza el tractament amb carbó actiu, que nosaltres també incorporem per anar millorant l'aigua.

Pel que fa a les xarxes de distribució, Puig explica que els municipis es basen en un Pla Director que va cobrint tot el territori i té en compte la situació exis-

Ricard Tomàs, jubilat l'any passat, com a director de la depuradora

tent en aquell moment, sobretot als nuclis urbans. El que més costa són els municipis petits, on es comença amb una xarxa bàsica i es requereixen deu anys per tenir les instal·lacions amb un servei adequat. Són inversions a llarg termini, amb cinquanta anys d'amortització. S'ha de fer de mica en mica, i més ara que no hi ha la subvenció dels anys noranta, on s'invertia força en els disseminats i les zones rurals. Un altre problema és la convivència entre les diferents xarxes urbanes, que posa al descobert com es treballava als anys vuitanta, a diferència d'avui dia, en què se separen els serveis. Hi havia interferències amb el clavegueram. «Hem vist cables sobre tubs, l'aigua sobre del gas... Sobretot hi ha hagut problemes d'afectació quan Gas Natural va fer la implantació massiva en molts municipis de les xarxes de distribució que van obrir tots els carrers. Es tocaven els tubs i va ser una problemàtica que avui ja s'ha resolt».

Avaries i fuites

Avui dia es controlen amb cabalímetres posats en diferents llocs de les xarxes i sobretot es fan balanços diaris de l'aigua per veure si augmenten o no els cabals, sobretot de nit. «Anem delimitant les possibilitats de fuga i fem un seguiment de camp amb mitjans acústics i diversos treballs d'investigació fins a trobar-les», explica Puig. Pel

que fa a les principals avaries d'aigua potable a Manresa, «en recordo algunes de grosses a la carretera de Santpedor, quan van explotar uns tubs, prop de la plaça de la Creu, on vam inundar els soterranis a la zona». «N'he viscut dues o tres a la Séquia. Una darrera del Lleó, quan va marxar entre deu i quinze metres de tub, que es va haver de comprar i fer bateries de tub». Un altre a l'aqüeducte del pont de Conangle que es va esberlar i «vam haver de córrer injectant formigó a l'estructura i vam construir un sífó perquè l'aqüeducte en el fons estava afectat per la subsidència del terreny de les mines».

El parc de l'Agulla s'ha de reparar sovint: un any es va trencar una llosa del

fons i ho va reparar la Junta de la Séquia; les algues requereixen maquinària i recursos. Hi ha sensors a les xarxes de drenatge que avisen dels dies que hi ha més risc de filtracions. «Fa dos anys vam tenir una incidència amb l'aigua del llac quan es van tancar els filtres de la planta. Gràcies als sistemes d'emergència amb grans dipòsits a Bufalvent i la Culla, vam poder aturar la planta i vam aconseguir fer venir l'aigua al revés. Vam poder recuperar el sistema sense deixar Manresa seca, però va anar de poc». En resum, «vam aprendre a tenir un pla de contingència, perquè una avaria pot passar en qualsevol moment».

La xarxa del clavegueram

«La xarxa s'ha anat millorant a base

Depuradora i planta de compostatge de fangs

d'inversions anuals. Al cap de dos anys d'agafar el servei, vam redactar un avanç de Pla Director, a partir dels problemes que l'Ajuntament ja tenia detectats i els que nosaltres vam veure a partir dels dos primers anys d'explo-tació». Es van fixar unes prioritats i el municipi va pujar la taxa que s'havia de pagar per poder fer la inversió. A partir d'aleshores, Aigües de Manresa inicia un Pla d'Inversions considerable i després es va acabar el Pla Director definitiu: «complet en el model hidràulic, amb un nivell de precisió bastant important i una inversió anual que està entre els 800.000 i els 900.000 euros, que ens permeten elaborar els projectes per arreglar els problemes i destinar una part de les inversions per urbanit-

zar nous carrers i renovar la xarxa del clavegueram si està molt envellida». Al mateix obrir un carrer i fer paviments aprofiten l'avinentsa i comparteixen sinergies Aigües de Manresa i Ajuntament. Antoni Ventura explica que la «xarxa de clavegueram és el germà pobre del cicle de l'aigua. Com que està amagada, mentre no dona problemes, no se'n cuida ningú. Però convé una acció preventiva per no arribar tard». Inicialment es procurava evitar inundacions, com les del Passeig del Riu o la plaça Prat de la Riba i ara està previst «renovar i millorar la xarxa i evitar contaminacions d'ampolles i plàstics», afirma Puig. Actualment la xarxa de clavegueram de Manresa és de 179 quilòmetres de col·lectors.

Aigües de Manresa gestiona la captació, el tractament, la distribució, el clavegueram, el sanejament i la depuració. Per a Fredi Puig, «és el model ideal ja que crea moltes sinergies entre tots els serveis. Gestionar-ho en la seva globalitat acaba revertint en una millor economia d'escala».

Digitalització

Un cop completat el procés d'informatització, l'empresa entra de ple en el de digitalització. «Ens està canviant, però ho farà més radicalment i ens ajudarà en qüestions com el sistema de buscar fuites, amb els cabalímetres, telecontrols i cada vegada tindrem sistemes més precisos que ens donen molta informació que després s'ha de tractar, però ens ser-

virà de prevenció». També és útil en la millora de la qualitat de l'aigua, tot substituint «l'operador que abans anava a mirar el clor arreu de la xarxa i ara els analitzadors distribuïts a la xarxa ens donen informació de senyals continus i durant 24 hores tenim registres del clor».

Ricard Tomàs considera que hi ha molts aspectes a tractar, però fonamentalment les parts tècnica i administrativa, on hi ha els comptadors d'aigua, «quan s'està impulsant que passin a ser com els de la llum, per saber en qualsevol moment què s'està gastant, però en el cas de l'aigua s'ha de muntar una xarxa de comunicació, molt estesa i amb poca informació». Amb la millora de la tecnologia, «caldrà veure com es gestionarà la informació, ja que és una tasca complexa, desplegar-ho massivament és molt car i el sobrecost que implica va a càrrec dels usuaris». Tècnicament, es pot potenciar el Sistema d'Informació Geogràfica, per saber on passen els tubs i les estructures desplegades pel territori. Hi ha un projecte de vincular-ho amb els *scades*, que són els sistemes informàtics que gestionen les instal·lacions de producció, que poden informar dels cabals nocturns, de les fuites.

Els plomistes

El sistema de subministrament per aforament o plomes és antic, es va instal·lar fins a la meitat del segle XX, quan la xarxa de distribució tenia unes canonades petites que requerien uns dipòsits situats a les golfes o als terrats que s'omplien de mica en mica, des d'on l'aigua baixava als pisos per gravetat. Amb el temps, s'ha anat substituint pels comptadors de les xarxes modernes, amb tubs grossos i més pressió. A partir de 1861, aquestes plomes es van vendre en títols de propietat per finançar les obres de distribució d'aigua potable, cosa que donava als propietaris un dret sobre la Junta d'Aigües Potables com si en fossin *accionistes*. Més endavant, els ploms es van llogar i ja no donaven drets de propietat. Ricard Tomàs i Josep Alabern coincideixen a afirmar que al llarg dels anys setanta del segle XX la Junta «havia generat un deute important».

Amb la municipalització del servei l'any 1981, per iniciativa de l'alcalde Joan

Cornet i Josep Alabern, es va arribar a un acord amb aquests plomistes perquè lliuressin les infraestructures a Aigües de Manresa a canvi de fer-se càrrec del deute. Com a contrapartida, se'ls deixava conservar uns drets històrics que, a la pràctica, es tradueixen en un descompte en la factura de l'aigua. Aquests títols de propietat es van amortitzant de mica en mica, però encara en queden. El 1981 hi havia 1.553,5 plomes de propietat; el 2005, les plomes de propietat havien baixat a 1.195 i, actualment n'hi ha entre 600 i 700. Segons Tomàs, aquests propietaris plomistes «eren gent econòmicament potent de Manresa i van muntar l'Associació de Propietaris Plomistes, que encara existeix, però sense funció».

Actualment, aquest sistema d'aforament s'està eliminant, però, segons el director-gerent Antoni Ventura, això «costa diners i tot i que la companyia treballa a cost zero en algunes parts de la instal·lació, els propietaris també hi han de posar de la seva part. Hi ha hagut moments en què l'Ajuntament ha donat subvencions, Aigües de Manresa també i el propietari ho ha d'acabar de completar». Com que es tracta de finques velles, amb poc rendiment, costa perquè «s'ha de canviar tota la instal·lació per gravetat». Amb els comptadors, cal renovar tota la instal·lació de tubs que, a més, «s'han de canviar per higiene, perquè l'aigua queda estancada als dipòsits amb tapes trencades, i per mesures mediambientals, perquè l'aforament és un subministrament en continu, tant si es consumeix com si no, amb un cabal contractat que, si no es gasta, se'n va a la claveguera. Per tant, és aigua perduda directament».

El preu de l'aigua

Segons Ventura, «el preu de l'aigua ha pujat poc mentre els costos estant pujant molt. Nosaltres reflectim els costos, però en aquests moments s'estan incrementant molt i no així els ingressos». En alguns municipis porten vuit anys sense pujar tarifes. En el cas de Manresa, l'any 2020 no es van pujar i l'any passat un 3,5 %. Ara bé, «parlar de percentatges en el metre cúbic de l'aigua és una mica enganyós, perquè un 3 % poden ser cèntims d'euro al trimestre en un rebut familiar, de tal manera que l'im-

pacte és molt petit en la factura. Però reconeix que és cert que «a la factura de l'aigua, hi ha una part de clavegueram, cànon d'infraestructures i impostos que fan encarir el rebut».

La directiva marc de l'aigua estableix que els usuaris han de pagar la totalitat del cicle. És a dir: «des que s'agafa, es capta, es tracta, es distribueix, s'aboca al clavegueram, es depura i es torna al medi amb les mateixes condicions en què es va captar». En alguns casos, «encara no hi hem arribat, perquè hi ha subvencions, però indirectament es paga a través dels impostos». Per tant, «insisteixo en el fet que estem pagant poc per la qualitat de l'aigua que rebem només obrint una aixeta, tenint en compte els tractaments i la gestió que s'ha de fer», diu Ventura.

Política continuista i de canvis

Antoni Ventura complirà aquest juliol quatre anys al front de la gerència d'Aigües de Manresa. Té seixanta anys, de manera que ja pensa en el seu relleu. Afirmar que estan fent un esforç important en la digitalització de l'empresa, ja que «ens hem de posar al dia». I després s'ha trobat que ha de preparar «un relleu generacional». L'any 2018 va marxar el gerent històric, Josep Alabern, l'any passat es va jubilar Ricard Tomàs, director de la Depuradora i enguany Fredi Puig, director tècnic de l'empresa, que durant molt temps i fins ara «eren les tres figures clau de l'empresa». Cal pensar en l'organització per als futurs anys.

Una de les tasques en les quals està incidint especialment és el tema de formació tècnica i en habilitats de les persones, des que es va detectar que hi havia uns dèficits sobretot en «lideratge, comunicació, treball en equip, motivació i d'altres qualitats que són complementàries dels coneixements tècnics, però que dins d'una organització de persones que treballem conjuntament hem de ser capaços de saber-les gestionar». Ventura explica que ha tirat endavant un projecte intern de reenginyeria, tot repensant els procediments de l'empresa: «ja que és humà que una organització que ha viscut durant quaranta anys sota una mateixa direcció tingui uns tics, no només pel canvi de gerència, però crec que és bo aturar-se i plantejar-se què es-

Masia de Can Font

tic fent, com i veure si ho podria fer diferent, per intentar trobar-hi millores». Una de les tendències de la gestió és anar complicant els processos i Ventura pensa que «se n'ha de buscar la simplificació i veure quines coses han deixat de ser imprescindibles».

La depuradora

Quan Josep Alabern treballava a Barcelona, ja havia participat en la redacció del Pla de Sanejament de Catalunya, que havia planificat les tres primeres depuradores, entre elles la de Manresa, que va ser la que es va construir primer. En un temps rècord, es va en-sorrar la fàbrica del Pont Vell i es va fer passar per la zona el col·lector d'aigües residuals de Manresa i de Sant Joan de Vilatorrada, al costat del col·lector de salmorres, alhora que es milloraven els accessos a la ciutat. L'obra la va finançar la Generalitat i Aigües de Manresa va portar la direcció d'obres. Abans, només s'havien construït depuradores en algunes localitats turístiques de la

costa, per no abocar residus al mar.

L'enginyer químic Ricard Tomàs va entrar a Aigües de Manresa el juliol de 1985, provinent de Pirelli. Havia fet el projecte de final de carrera sobre temes de depuració i aigües residuals en un moment en què no se'n parlava. Posteriorment, el 1982, «vaig fer una diplomatura en enginyeria del Medi Ambient, a la Universitat de Barcelona, d'acord amb el Col·legi d'Enginyers, amb l'objectiu de capacitar tècnics per dirigir aquests departaments de les empreses adreçades al medi ambient». Després va estar una temporada a la capital de l'estat, quan acabaven el Plan de Saneamiento Integral de la Villa de Madrid, on va fer uns cursos sobre depuradores. En assabentar-se del projecte sobre la depuradora de Manresa va anar a veure Josep Alabern, que al cap d'un temps el va fitxar per fer les proves finals de la depuradora que va començar l'explotació el 17 d'octubre de 1985. Segons Tomàs «no va començar a funcionar fins a finals de

novembre de 1985, quan es van obrir les comportes». S'hi va estar deu anys, fins que Alabern li encomana també que es cuidi de l'aigua potable i passa a encarregar-se de la producció i el control sanitari i es va traslladar als Dipòsits Nous, tot i que continuava portant els temes de depuració, que van créixer: «Sant Joan està empalmat a Manresa, vam allargar el col·lector fins a Callús, Sant Fruitós, Sant Salvador de Guardiola, el Pont de Vilomara, Navàs...».

Abans de la constitució d'Aigües de Manresa, Josep Alabern, va proposar al director de la Junta d'Aigües Potables, Josep M. Vives, la redacció d'un projecte de depuradora. Quan es va constituir la Junta de Sanejament, la Generalitat va impulsar la construcció de depuradores i va aprofitar el projecte fet prèviament a Manresa, que es adjudicava a Fomento de Obras y Construcciones, i el juliol de 1983 ja van començar les obres. La xarxa de col·lectors requeria el consens dels alcaldes. Com que Ai-

Infoséquia, centre de visitants del Parc de la Séquia, al costat del llac de l'Agulla

gües de Manresa ja els prestava serveis, amb les gestions de Josep Alabern aviat es van posar d'acord. El 1996, quan es va fer la depuradora de Sant Fruitós també es va aconseguir ajuntar Navarcles i Santpedor, segons Tomàs: «Vam fer els projectes d'acord amb la realitat industrial d'aquests pobles».

Sanejament

Fredi Puig recorda que com a part de l'equip tècnic d'Aigües de Manresa, el mateix que van fer amb l'aigua després ho van repetir amb el sanejament, la depuradora, l'ampliació dels col·lectors cap a Manresa, Sant Joan de Vilatorrada, Callús, la construcció dels projectes de les noves plantes o la direcció d'obres, així com l'explotació de les depuradores de Santpedor, Navarcles i Sant Fruitós, Sant Salvador o els col·lectors de Pineda de Bages. A més de participar en les instal·lacions de sanejament també va participar en el disseny dels projectes i el creixement de les explotacions, així com en els serveis de clavegueram,

piscines... Tot un bagatge que li permet transmetre la seva experiència: «M'he format molt i he pogut experimentar i aprendre dels propis errors per no repetir-los en els propers municipis».

El maig de 1986 s'havia creat la Mancomunitat de Municipis del Bages pel Sanejament, que assumeix el caràcter d'Administració i es fa càrrec de la infraestructura de depuració. Ha anat creixent amb la incorporació de diversos municipis del Bages i ara s'està plantejant l'ampliació a temes d'abastament, que també són competència municipal, però «de moment els ajuntaments són més reticents a cedir les competències». El disseny de la nova gran planta de Manresa, «molt ben equipada, amb tractaments molt sofisticats que permetran tenir una aigua molt bona i segurament ja serà també per a bona part dels ajuntaments de la rodalia i especialment permetrà substituir les plantes de Pineda, Santpedor i Sant Fruitós». En aquest context, Ai-

gües de Manresa és el mitjà tècnic instrumental de la Mancomunitat.

El 2006, la Mancomunitat de Municipis del Bages per al Sanejament està integrada pels ajuntaments de Manresa, Sant Joan de Vilatorrada, Sant Fruitós de Bages, Santpedor, Navarcles, Callús, Sant Salvador de Guardiola, Navàs, el Pont de Vilomara i Rocafort, Castellnou de Bages i Fonollosa. Pel que fa als temes d'abastament, fins ara havien funcionat amb convenis intermunicipals, però les lleis de contractes i competències ho han complicat de tal manera que darrenament els han anul·lat. Per tant, es qüestiona el model que feia servir Aigües de Manresa, que ha hagut de modificar els seus estatuts i funcionament.

Empresa plurimunicipal

El problema és el control directe, de tal manera que Aigües de Manresa s'ha transformat en una empresa plurimunicipal mitjançant la venda d'accions per part de l'Ajuntament de Manresa a

tots els ajuntaments als quals prestava el servei, que no es va acceptar per la diferència d'accions a favor de Manresa. De manera que es van modificar els estatuts, amb intervenció molt directa d'Antoni Ventura, de manera que el poder de decisió de l'Ajuntament de Manresa en el Consell d'Administració és limitava al 50 % –malgrat ser el titular de més del 90 % de les accions– i el conjunt dels altres ajuntaments tenen el 50 %. Ara bé, els acords s'han de prendre per majoria de dos terços. Amb aquest consens, els informes d'Economia i Finances van aprovar aquesta nova modalitat. Així, «els atacs d'Aigües de Barcelona sobre el model de gestió d'Aigües de Manresa no tenen sentit perquè estan emparats per una legalitat impecable», explica Tomàs.

A Manresa, el febrer de 1994 entra en funcionament la Planta de Tractament i Emmagatzematge de Fangs de Depuradora i es va completar el tractament de fangs amb la creació d'una planta de compostatge, que transforma el fang que no es pot emmagatzemar, a partir del 1997. Amb la crisi, l'ACA «ens la va voler fer tancar pel seu cost important». El juliol de 2002 s'aprova la constitució del Consorci per a la Gestió Integral d'Aigües de Catalunya (CONGIAC) entre els ajuntaments de Manresa, Mataró, El Prat de Llobregat, Reus i Vilafranca del Penedès, favorables a la gestió pública. Actualment hi ha més d'una vintena de municipis, malgrat l'oposició d'Aigües de Barcelona. En l'àmbit mundial, «la gestió de l'aigua es fa entre un 70-75 % amb gestió pública», diu Tomàs.

«Una de les virtuts d'Aigües de Manresa és que gestiona el cicle integral de l'aigua: capta l'aigua, la potabilitza, la distribueix, la recull a les clavegueres i la tracta en les depuradores. Això crea unes sinèrgies a l'hora de prestar aquests serveis», afirma Ricard Tomàs.

Can Font

Can Font és una finca de titularitat municipal, amb gestió d'Aigües de Manresa, mitjançant un conveni de col·laboració temporal, amb l'edifici i el parc. De la Fundació depèn el que passi dins l'edifici: «És el receptacle dels beneficis d'Aigües de Manresa», diu Tomàs. La presideix l'alcalde de la ciutat i el vice-

president és Josep Alabern. Centre de l'aigua, Can Font és la seu de la Fundació Aigües de Manresa i la Junta de la Séquia, tal i com ens explica la seva directora Laia Muns. La Junta de la Séquia són els antics propietaris regants, que tenen com a secretari Alabern. Com a novetat, segons ens explica Laia Muns, molt recentment han canviat els estatuts que encara eren de l'època d'Isabel II, per uns de més moderns i adaptats a la realitat actual. «Es va reduint la superfície regada i la ciutat va guanyant terreny al regadiu. Urbanísticament han quedat dues zones, el Poal i Viladordis, mentre els altres llocs tenen tendència a desaparèixer», explica Tomàs, que també remarca que «el que aporten els regants econòmicament al pressupost de la Junta de la Séquia és mínim. Els ingressos importants provenen del que paga Aigües de Manresa, en concepte de cànon de la Séquia», d'acord amb la llei d'aigües que estableix que l'aigua no és un objecte mercantil de propietat sinó un bé públic. «Per mantenir el canal es necessiten uns diners. Per tant, cal pagar el servei perquè ens portin l'aigua a casa, la desinfectin o la tractin», conclou Tomàs.

Laia Muns descriu Can Font, des de la planta baixa de la masia on hi ha dues exposicions centrals i permanents sobre l'ús racional de l'aigua per donar-la a conèixer als ciutadans. Ens diu que s'hi fan visites concertades i activitats diverses. Al primer pis hi ha una part del laboratori, on es fan activitats amb alumnes, aules i una sala d'actes. Al segon pis hi ha l'arxiu i còpies del Centre de Documentació històric d'Aigües de Manresa i de la Junta de la Séquia, així com fotografies antigues i d'altres fonts documentals d'aigua. A la capella de l'ermita de Can Font hi ha un Auditori dels sons que reflecteixen el cicle de l'aigua. De caràcter didàctic i obert a la ciutat, amb un catàleg de serveis educatius per donar a conèixer l'aigua i fer-ne un bon ús, des de Can Font es gestionen les visites a la depuradora i la potabilitzadora.

Parc de la Séquia

Laia Muns explica que el nom comercial d'Aigües de Manresa i Junta de la Séquia és Parc de la Séquia. Quan es decideix crear el Parc de la Séquia com un espai

Laia Muns, directora de la Fundació Aigües de Manresa Junta de la Séquia

on Aigües de Manresa (empresa municipal) i Junta de la Séquia (comunitat de regants) reverteixen part dels seus beneficis, sorgeix la Fundació el 2011, que com a marca utilitza el nom de Parc de la Séquia, que és més simple. Muns fa un repàs cronològic dels darrers trenta anys. El 1991 es crea una fundació privada per a la promoció del Museu de la Tècnica, que s'obre el 1992 amb Pilar Alonso com a directora i després conservadora. El 1996 es fa un estudi d'arquitectura territorial i medi natural que va guanyar el premi Caixa Manresa, a partir del qual es comença a parlar que el camí de la Séquia, que fins aleshores només servia de manteniment, però podia ser un espai de lleure i d'oci, com a embrió del Parc de la Séquia.

El 1998 es va signar un conveni de col·laboració entre ens públics i privats, que va ser el Parc Patrimonial de la Séquia-Via Verda. El 2001, el sender passa a formar part dels Caminos Naturales del Ministerio de Medio Ambiente i es rep finançament per adequar el recorregut del camí. El 2003 neix la marca Parc de la Séquia, per començar a fer activitats culturals i turístiques a l'entorn del canal. «Aleshores em contracten com a Agent de Desenvolupament Local (ADL) per

Eudald Serra, director del Museu de la Tècnica de Manresa

la Junta de la Séquia per dinamitzar el projecte turístic. El 2005 s'inaugura el Centre de Visitants l'Agulla, avui Infoséquia, com a punt d'informació. El 2006 s'inaugura el Centre de l'Aigua de Can Font. El 2011 es crea la Fundació Aigües de Manresa-Junta de la Séquia, «com a ens per encabir-nos tots jurídicament, encara que la marca ja hi era». El 2016 incorporen la Casa de la Culla i el 2022 el Museu de la Tècnica s'inscriu dins del registre oficial del sistema de Museus de la Generalitat de Catalunya.

Dins del paraigua del Parc de la Séquia es fa educació, «amb alumnes que estudien l'aigua, història, tecnologia, i gestionem equipaments culturals que són propietat de l'Ajuntament com el Museu de la Tècnica de Manresa, inscrit a la xarxa de museus de la tècnica d'arreu de Catalunya. El seu personal encapçalat pel director Eudald Serra, depèn de la Fundació; Infoséquia és un punt d'informació situat al parc de l'Agulla, propietat d'Aigües de Manresa amb un 49 %, i la Junta de la Séquia, amb el 51 %, «amb la idea que sigui la porta d'entrada a la Séquia, on també s'hi fan activitats escolars»; el Centre de l'Aigua de Can Font, «espai municipal cedit a Aigües de Manresa i del qual nosaltres

fem la gestió», amb sales d'exposicions, arxiu i una part de laboratori, per on també passen alumnes i la incorporació de la Casa de la Culla, «que gestionem des del 2016, on seguim amb el projecte de l'hort de l'avi i Clara Aguilera n'és la responsable, tot i que també hi ha d'altres usos, com la seu del camp d'aprenentatge o de la DO (Denominació d'Origen) Pla de Bages.

Immersos dins la Nova Cultura de l'Aigua, divulguen l'educació ambiental, des de temes d'anellament d'ocells, neteges amb Ampans, inspeccions de riera o ciència amb família. Vetllen pel patrimoni cultural cercant recursos de mecenatge, i també l'industrial. Col·laboren en actes de ciutat com la festa del Riu o la del Tomàquet, la Mediterrània, visites pel regadiu, tast d'aigües o la sostenibilitat. La Transéquia es va iniciar l'any 1985 organitzada per Jove Cambra de Manresa, però des del 2014 se'n fa càrrec la marca Parc de la Séquia, «des d'on hem volgut implicar molt el territori». I també s'han constituït com a agència de viatges amb el projecte Camins de la Séquia, responsabilitat de Gonçal Portabella, expert en senders i turisme *slow* a la Garrotxa, «per tal de connectar el patrimoni cultural amb el natural, amb les activitats que ja s'hi fan i vendre-ho a un públic disposat a pagar per l'experiència, amb productes complementaris».

Balanç social de la Fundació, el 2021:

- Alumnes atesos: 8.556
- Usuaris dels equipaments: 10.895
- Persones participants a actes i activitats fora dels equipaments: 398
- Total de persones beneficiàries: 19.849
- Persones voluntàries: 127

El Museu de la Tècnica

El Museu de la Tècnica és l'equipament més important de l'actual Fundació Aigües de Manresa i també el més antic, «ja que el proper 8 de setembre arribarà als trenta anys d'existència», afirma Eudald Serra, que el dirigeix des del 2019. Comenta que es va construir el 1991 en l'espai dels Dipòsits Vells, un conjunt de tres grans dipòsits d'aigua mig soterrats, dissenyats per Marià Potó i construïts entre 1861 i 1865, que ben aviat havien estat substituïts pels Dipòsits Nous.

«El 1980 es van buidar definitivament d'aigua i al principi dels noranta, per iniciativa d'Aigües de Manresa, que n'era la propietària, es van traspasar a l'Ajuntament, amb l'objectiu de fer-ne un equipament cultural». L'estructura de l'espai interior es mereixia la conservació i Josep Alabern va lluitar per tirar endavant el projecte. «Amb l'empenta financera de Caixa de Manresa, es va adequar com a Museu de la Tècnica, una obra de l'arquitecte Josep Miravittlas que va convertir uns dipòsits gairebé desconeguts per la ciutadania en un equipament ben visible des de la carretera de Santpedor». Va dissenyar la torre, que s'ha convertit en el símbol i element visible del Museu, els murs d'obra vista que segueixen la forma dels arcs i les voltes de l'interior i l'espai públic de l'entrada, que permet veure la instal·lació des del carrer.

S'inauguraven el setembre de 1992, amb una ambiciosa exposició temporal sobre les Bases de Manresa i els orígens del catalanisme polític, acompanyada del Congrés Internacional d'Història de Catalunya i la Restauració, potser el més important que s'ha celebrat a la ciutat. Mentrestant, s'iniciava la redacció d'un primer guió museològic que no es va arribar a realitzar i ràpidament es va instal·lar una modesta exposició permanent sobre l'aigua i la Séquia, que va durar fins a la posada en marxa de les dues exposicions permanents actuals, una dedicada a la cinteria i l'altra a la Séquia. La primera es va fer en col·laboració amb el sistema territorial del Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya, amb seu a Terrassa, i exposa un subsector del tèxtil peculiar de Manresa. L'exposició sobre l'aigua i la Séquia es va inaugurar el 2004, amb un col·loqui internacional sobre els canals a Europa a l'Edat Mitjana. Una de les fites més importants assolides pel Museu de la Tècnica els darrers temps ha estat el reconeixement dins del registre de Museus de la Generalitat de Catalunya, completada a l'inici del 2022.

Des de l'inici, el Museu de la Tècnica estava regit per una fundació en la qual participaven el Col·legi d'Enginyers Industrials, Aigües de Manresa, l'Ajuntament i Caixa de Manresa, i el 2011 s'hi va incorporar a la recent creada Fundació Aigües de Manresa.

• PANCARTES PUBLICITÀRIES • VINILS ADHESIUS • IMPRESSIÓ GRAN FORMAT • RETOLACIÓ VEHICLES

Jorbetes 40-42 • 08241 Manresa • T 93 876 84 58 • retols@porquetprat.cat

CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA
CNL MONTSERRAT

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT
 SLC Manresa – SCC Bages • Passeig de Pere III, 68
 Tel. 93 872 17 07 • manresa@cpnl.cat
www.facebook.com/SLCdeManresa

L'exposició «Dolors Monserdà» al CNL Montserrat

El Govern de la Generalitat de Catalunya va commemorar, el 2019, els 100 anys de la mort de l'escriptora i periodista feminista Dolors Monserdà i Vidal (Barcelona, 1845 – 1919).

El CNL Montserrat acull, del 20 de maig al 16 de juny, l'exposició «Dolors Monserdà»; una escriptora prolífica que va conrear diversos gèneres literaris: assaig, novel·la, poesia, teatre i també va escriure articles en diaris i revistes (*La Veu de Catalunya*, *Or i Grana* i *La Renaixença*, entre d'altres). Va participar amb assiduitat als Jocs Florals, en què fou premiada diverses vegades, i va ser la primera dona que els va presidir, l'any 1909. Va ser una de les precursoras del feminisme a Catalunya.

DOLORS MONSERDÀ

Aquesta mostra de l'Institut Català de les Dones ha estat elaborada per Pilar Aymerich, recerca fotogràfica; Marta Pessarrodona, comissària de l'any i autora dels continguts de l'exposició, i Marta Oró, disseny gràfic.

Es pot visitar de dilluns a divendres de 9.00h a 14.00h i dimarts de 15.00h a 20.00h, al vestíbul del CNL Montserrat, passeig Pere III, 68 de Manresa.

40 ANYS DE GESTIÓ PÚBLICA DE L'AIGUA

1981 - 2021

AIGÜES MANRESA | aiguesmanresa.cat

Antònia Llanes

L'amor a les mans

La claror de tarda entra discretament per la finestra de l'habitació mentre la Maria Carme dona el berenar a la seva mare, l'Antònia, que reposa al llit i obre una mica els ulls cada vegada que la filla li acarona el rostre. «Vinga mare, una mica més», li diu a cau d'orella tot recordant les vegades que la mare l'acotxava abans d'anar a dormir i li feia un petó al front. Quant de temps ha passat des d'aleshores. La casa ara és més gran i silenciosa, igual que el seu barri manresà, l'antiga colònia tèxtil dels Comtals, sense que la fàbrica tregui fum de la xemeneia. Però la vida continua aferrant-se en cada record que es resisteix a desaparèixer i en l'amor d'una mare de 110 anys i una filla de 78, inexorable al pas del temps.

Elles són l'Antònia Llanes, coneguda com «la iaia dels Comtals» i la seva filla, la Maria Carme Garriga, les dues protagonistes d'aquesta història que s'esdevé en una de les cases de l'antiga colònia, decorada amb petites figures de porcellana i retrats familiars en blanc i negre. La filla agafa una d'aquestes fotografies on apareix la mare, de jove, amb un vestit de color perla amb coll de pic, la cabellera castanya recollida i el rostre definit per unes faccions fines. «Encara ara conserva aquesta pell suau, fins i tot jo tinc més arrugues que ella», comenta bromejant mentre li acaricia els cabells blancs i l'acomoda delicadament sobre el coixí. La Maria Carme ha dedicat la vida a la família. En un primer moment, cuidant els seus dos germans petits mentre els pares treballaven a la fàbrica, més endavant, el seu pare, el Salvador Garriga, que va morir fa gairebé trenta anys, i ara s'ocupa de la mare, «la més valenta de la família, que ens va transmetre la fortalesa i la generositat que la caracteritzen», remarca.

De tant en tant, quan s'asseu vora seu, encara percep aquella olor fresca de les hortalisses acabades de collir amb què sempre li agradava cuinar. «Preparava grans cassoles per a tots els veïns de la colònia. La gent se l'estimava, sempre tenia un somriure a punt, malgrat haver-ne passat de tots colors», explica la Maria Carme. Les arrels de la seva mare es troben a Vilanova de Bellpuig, al Pla d'Urgell, on va créixer en una família pagesa amb els seus tres germans. Durant la joventut va afrontar la pèrdua del pare, que va morir de colitis i ben aviat va haver d'abandonar els estudis per ajudar en l'economia familiar, buscant feina lluny del seu poble natal, a la fàbrica dels Comtals de Manresa, on es va traslladar poc després de la guerra i va començar a treballar d'aspiadora. Amb el pas dels anys, l'entorn fabril es va convertir en el lloc on va criar els fills, amb la remor de fons d'uns telers que ara només ressonen dins la memòria.

L'escenari de les seves vides va canviar amb el tancament de l'activitat tèxtil a mitjans dels anys seixanta, però encara hi ha noves famílies que s'estableixen a la colònia i veïns de tota la vida que es resisteixen a marxar, com l'Antònia i la Maria Carme, que sempre van tenir clar que volien envellir a casa seva. «A vegades és difícil viure en un barri perifèric, tenint en compte la salut de la mare. Per sort, els veïns ens ajuden», destaca la filla, que reconeix que l'activitat de cuidadora sovint l'esgota, «però per a una mare es fa tot». Amb el seu esforç per cuidar-la reconeix la generositat de la mare, que rep l'escalf de la seva filla, que de tant en tant li agafa la mà. Les seves carícies contenen ara la força de tot el que es dirien si poguessin conversar sota aquesta llum de tarda plàcida com temps enrere, però, sovint, a l'amor no cal posar-li paraules per saber que existeix.

Rai Michnevicius

Lituània

«Soc de Kaunas i allà el bàsquet és com una segona religió»

Tinc 50 anys i soc de Lituània, concretament de Kaunas, la segona ciutat del país en nombre d'habitants, amb 355.550 (dades de 2008), per darrere la capital, Vilnius. Kaunas és famosa pel seu centre històric i està situada al centre del país, vora

la important autopista Via Bàltica (E67) Varsòvia-Riga-Hèlsinki. Geogràficament es troba en la confluència de dos importants rius lituans, el Nemunas i el Neris, i aquest any és la capital europea de la cultura (www.kaunas2022.eu). Ah, i aquí tenim el famós equip de basquet Zalgiris! I és que el basquet a Lituània és com una segona religió. Aquí a Catalunya soc fan del Baxi Manresa. Estic content que aquesta temporada l'equip jugui tan bé i ens regali moltes victòries. Sovint vaig a veure els partits del Baxi al Nou Congost.

A Lituània tothom està preocupat per la guerra d'Ucraïna. La gent de les repúbliques bàltiques pensa que encara sort que formem part de la Unió Europea i de l'OTAN, perquè si no segurament Rússia ens ocuparia de nou. Espero que aviat s'acabi la guerra. He viscut quinze anys a Barcelona i en fa sis que visc a Manresa. Després d'aquest temps a Barcelona necessitava una vida més tranquil·la i relaxada. A Barcelona hi ha molt estrès. Estic molt content amb la meva decisió de venir a Manresa. M'agrada molt aquesta ciutat i tota la comarca del Bages: el clima, la gent, la natura... Soc amant del *trekking* i al voltant de Manresa hi ha molts llocs per fer caminades. M'apunto a totes les que organitza l'Ajuntament i l'Oficina de Turisme. Treballo en el sector del turisme i vull que els meus compatriotes vinguin a Catalunya i que els catalans viatgin als països bàltics: Lituània, Letònia i Estònia.

Ho entenc gairebé tot, en català, però em feia vergonya parlar-lo. Per això m'he decidit a apuntar-me al Centre de Normalització Lingüística Montserrat. Estic content d'aquesta decisió. M'agraden els mètodes d'ensenyament i els meus

professors, la Judit Font i el Josep Noguera. Hi he conegut gent de diferents països i diferents cultures. Penso que si vivim a un altre país hem d'aprendre el seu idioma. M'agrada molt la gent d'aquí. Tothom és agradable, obert. En arribar a Catalunya al principi, m'ha sorprès que a tot arreu, botigues, mercat, transport públic... tothom et saluda amb un bon dia o bona tarda. Els lituans som més tancats i més tímids. Després de vint anys a Catalunya em sento mig lituà i mig català, però vull continuar vivint a Manresa.

La intel·ligència artificial

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Graduats i Enginyers Tècnics Industrials a la Catalunya Central

Poden les màquines arribar pensar i actuar com ho fem els humans? Els sistemes d'intel·ligència artificial treballen per aconseguir màquines que assimilin gran quantitat d'informació i siguin capaces de prendre decisions per elles mateixes. Això ja fa possible, per exemple, que les plataformes de televisió o de música recomanin continguts d'acord amb els gustos de cada usuari. En la indústria, dona lloc a sistemes de producció més eficients, flexibles i ràpids.

Què entenem per intel·ligència artificial? Són aquells sistemes de computació capaços de percebre el seu entorn, aprendre, pensar i actuar en funció d'això i dels objectius que se'ls hagi marcat. Per aconseguir-ho, s'han desenvolupat

tecnologies que fan possible que les màquines aprenguin per elles mateixes:

—Aprentatge automàtic o *machine learning*. És un mètode d'anàlisi de dades que automatitza la construcció de models analítics i d'aquesta manera els sistemes poden aprendre de dades, identificar patrons i prendre decisions amb la mínima intervenció humana.

—Aprentatge profund o *deep learning*. És un tipus de *machine learning* que es basa en mètodes que faciliten que els sistemes puguin aprendre de l'experiència i entendre el món d'acord amb una jerarquia de conceptes, intentant reproduir al màxim el funcionament de les estructures neuronals dels humans.

Quins beneficis aporta a la indústria? L'aplicació de la intel·ligència artificial és clau en el desenvolupament de la indústria 4.0. Entre els beneficis que pot aportar en destaquem els següents:

—Agilitat i eficiència. Amb l'automatització les màquines ja poden fer les tasques que farien els humans però més ràpidament. Amb la intel·ligència artificial, a més d'això, podran fer tasques que no tinguin a veure necessàriament amb el que tenen programat. Per exemple, resoldre incidències de manera ràpida i eficient.

—Més coneixement. Dels clients, del propi producte, del procés de producció... La capacitat per processar i analitzar dades aporta un coneixement molt profund que es pot utilitzar per millorar processos, desenvolupar nous productes...

—Personalització. Gràcies a la intel·ligència artificial, es

poden fer productes a mida, d'acord amb les dades recollides dels clients.

—Reacció davant dels canvis. El fet de poder analitzar dades molt ràpidament i treure'n conclusions permet detectar situacions que podrien passar inadvertides i reaccionar-hi de manera eficient.

Encara que sembli un concepte llunyà, la intel·ligència artificial ja forma part del nostre dia a dia. Les xarxes socials, per exemple, aprenen a partir de dades que els mateixos usuaris els faciliten. Un cas curiós és un estudi que intentava demostrar fins a quin punt l'algoritme de Facebook és capaç de conèixer els usuaris d'aquesta xarxa social. El treball deia que amb 10 *màgrades*, Facebook sap millor que els nostres companys de feina si clicarem *màgrada* a la següent publicació. Amb 70, el coneixement ja supera el dels nostres amics, i amb 150, el dels nostres familiars. Després de 300 *màgrades*, Facebook ja encerta més que la nostra parella.

Premi
**Revista
Dovella**
per a treballs
de recerca
per a joves

Premi
Plácido
a la producció
cinematogràfica

Premi
**Pare Ignasi
Puig i Simon**
a persones dedicades a
la recerca sobre la
Manresa ignasiana

Premi
Bages
de Narrativa jove

Premi
Regió7
de Comunicació

Premi
Litel
de Música

Premi
**Antoni
Esteve**
per a estudis sobre
la Catalunya Central

Premi
**Berenguer
de Montagut**
per a estudis sobre
la Seu de Manresa

Premi
El Galliner
de textos teatrals

Premi
**Consell
Comarcal
del Bages**
a la cultura popular
i tradicional

Premi
Empremta
a una iniciativa
personal o
col·lectiva

Premi a la
**Projecció
artística**
acrílic

Premis LACETÀNIA 2022

de les Arts i la Cultura

Els convoquen: Ajuntament de Manresa, Amics de la Seu, Associació Cultural El Galliner, Centre d'Estudis del Bages, Cercle Artístic de Manresa, Cineclub Manresa, Consell Comarcal del Bages, Litel.cat, Òmnium Bages-Moianès i Regió7

Hi col·laboren: Cots i Claret, Família Esteve i Regió7

Ho coordina: **ÒMNIMUM**
LLENGUA CULTURA PAÍS
BAGES-MOIANÈS

TERMINI DE LA PRESENTACIÓ DE TREBALLS: 14 d'octubre de 2022.

Els percentatges importen

Marta Jorge

Moltes persones es pregunten si menjar productes com el que avui recull l'etiqueta misteriosa són compatibles amb una dieta saludable. D'altres, en consumeixen directament sense contemplacions per la senzilla raó que ni es plantegen que potser no és un aliment per consumir de forma habitual. L'etiqueta del producte innominat d'avui i la seva informació nutricional són aquestes:

INGREDIENTS

Pit de gall dindi (69%), aigua, sal, dextrosa, sucre, proteïna de soja, estabilitzants (E-451, E-407), espècies, aromes, antioxidant (ascorbat sòdic), potenciador del sabor (E-621), conservador (nitrit sòdic).

INFORMACIÓ NUTRICIONAL (per 100g)

Valor energètic	231 KJ (78 kcal)
Greixos	0,5 g
dels quals saturats	0,2 g
Carbohidrats	0,6 g
dels quals sucres	0,6 g
Proteïnes	17,8 g
Sal	2 g

Revisem els ingredients. El primer és pit de gall dindi, així que la incògnita comença a desvelar-se. Després de la sal apareix la paraula *dextrosa*, que és un tipus de sucre força present en aliments processats. A continuació, el producte identifica clarament que també porta sucre afegit. A banda de les espècies i aromes, la resta són ingredients que pretenen potenciar sabors o conservar aliments. Els dos estabilitzants E-451 i E-407 corresponen a un regulador de l'acidesa i a un espessidor. L'ascorbat sòdic, també conegut com a E-301, és un antioxidant present en diversos aliments, considerat innocu. Quant a l'E-

621, és el glutamat monosòdic, un potenciador del sabor amb no gaire bona fama. El nitrit sòdic s'acostuma a fer servir per evitar el creixement de certs microorganismes però no deixa de ser un altre producte químic.

Doncs bé, la identificació del producte d'avui és relativament fàcil: l'etiqueta correspon a la d'un paquet de pit de gall dindi envasat tallat a rodanxes primes. A l'hora de comprar embotit com el pit de gall dindi cal tenir en compte algunes qüestions importants, començant pel percentatge que conté de gall dindi. En aquest cas l'etiqueta indica un 69 %, que vol dir que el 31 % restant de producte serà alguna cosa diferent, fet que no és gaire interessant. Idealment, hauríem de triar els paquets amb un 80 % de gall dindi com a mínim, i si pot ser d'un 90 % o superior. Tanmateix, tot i ser un producte baix en greixos, en 100 grams de producte ingerim 2 grams de sal, cosa a tenir present en cas de patir d'hipertensió o tenir tendència a retenir líquids. Sens dubte, defugir d'aliments molt carregats d'antioxidants i conservants i substituir-los per aliments no processats o mínimament processats és una millor opció, com sempre diem al *Saps què menges?*. En tot cas, comparat amb d'altres embotits com la mortadella o el xoriço, el pit de pollastre amb un percentatge de més del 80 % de producte és una opció preferible. No obstant això, no deixa de ser un aliment processat que ens hauríem de permetre puntualment en cas que el nostre estil de vida habitual estigui basat en el moviment i en una dieta basada majoritàriament en menjar no processat.

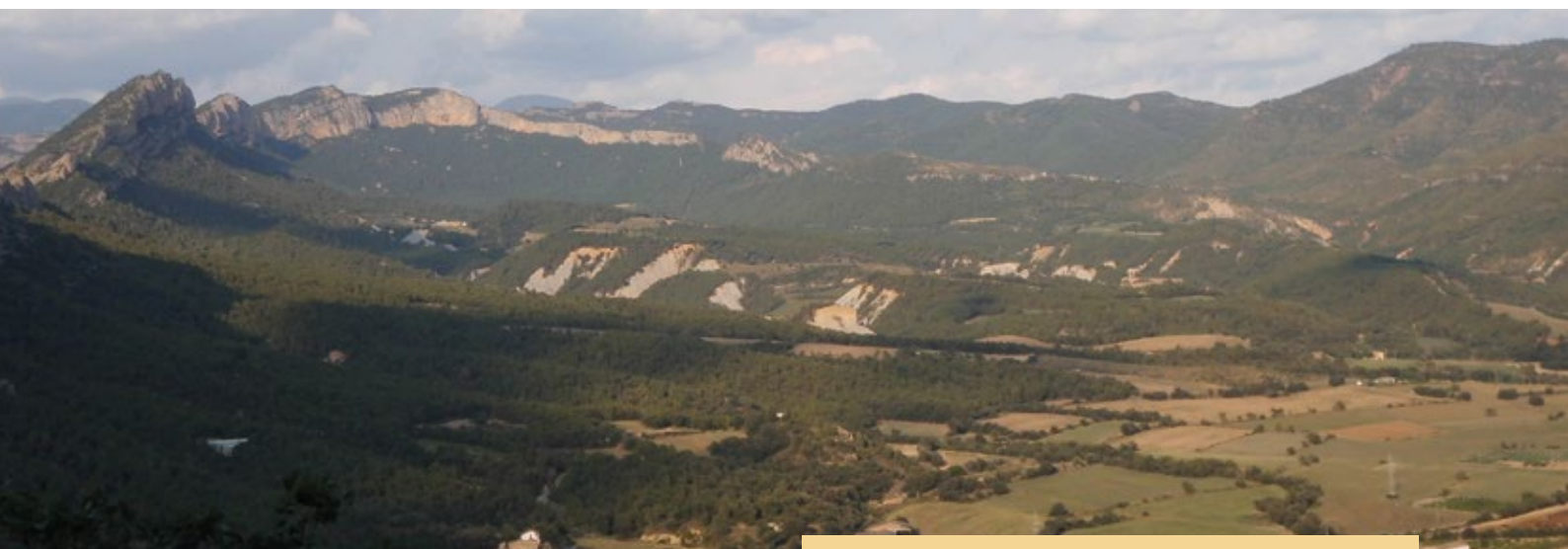

RECORDA

Els embotits, fins i tot el pit de gall dindi o de pollastre, no haurien de ser un aliment habitual en una dieta saludable. El pit de pollastre té un contingut baix en greixos, però acostuma a contenir força sal per fer-lo més atractiu al paladar. Tot i ser ric en proteïnes, d'altres aliments no processats com l'ou, el peix o els llegums en són una font més adient en una dieta equilibrada. Per tant, com a aliment de consum puntual sí que és una opció millor que d'altres embotits més rics en greixos, però cal comprovar a l'etiqueta que el percentatge de producte sigui, com a mínim, superior al 80 % i vigilar amb el contingut en sal.

La serra de les Canals

Josep M. Mata-Perelló / Josep Girabal Guitart
(Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central)

Situat dintre del futur Parc Geològic i Miner dels Contraforts del Pirineu, que aplega diversos municipis del Solsonès, Alt Urgell i Noguera, aquest territori es denominava Parc Geològic i Miner del Solsonès–Alt Urgell, però des de maig de 2022 ja es comença a conèixer amb el nom actual. La serra de les Canals s'estén en part pel terme municipal d'Oliana, dintre de la comarca de l'Alt Urgell i en part pels seus sectors més NE, també pel terme d'Odèn, al Solsonès. Precisament en aquests darrers indrets és on assoleix les cotes més elevades, al Nord i al NE de la Valldan, per on hi ha el Roc del Migdia, que arriba a una alçada de 1.153 metres. La serra de les Canals és molt a prop del contacte entre dues de les tres unitats geològiques que constitueixen el nostre país: la Depressió Geològica de l'Ebre (o Conca Geològica de l'Ebre) i el Sistema Pirinenc. Tot i així, cal considerar que es troba en la primera unitat i concretament al denominat Avant-País Plegat: és a dir als indrets de la depressió plegats per l'empenta cap al Sud del Pirineu. Efectivament, aquesta empenta ha donat lloc a l'Anticlinal d'Oliana, i la serra de les Canals queda al marge septentrional de l'Anticlinal, encavalcat en part pel Pirineu, més cap el Nord, per on hi ha les Serres Marginals i l'extrem oriental del Montsec (que aquí constitueix la serra de Turp).

Nom del paratge: Serra de les Canals. **Situació:** Termes municipals d'Oliana i d'Odèn (Valldan); el primer de la comarca de l'Alt Urgell i el segon de la del Solsonès, Catalunya Central. **Situació geològica:** Es localitza molt a prop del contacte entre el Sistema Pirinenc (o Pirineu), situat al Nord i la Depressió Geològica de l'Ebre (o Conca Geològica de l'Ebre) situada al Sud. **Importància geològica:** El flanc septentrional de l'anticlinal ha quedat enlairat respecte dels indrets per on s'estén el nucli, per dos motius, un de caire litològic, de composició de les roques i un altre de caire estructural. **Materials geològics:** Pertanyen a l'Eocè Superior, en trànsit cap a l'Oligocè Inferior. Els nivells detrítics que constitueixen aquests relleus (nivells de gresos carbonatats i de conglomerats) tenen una edat d'uns 35-37 milions d'anys. **Curiositats:** La serra de les Canals té un aspecte molt semblant al d'una muralla que tanca pel Nord la depressió de la Valldan, per on s'estén el nucli de l'Anticlinal d'Oliana, on afloren nivells de margues grises i blavoses, que fan un clar contrast amb el materials detrítics de la serra de les Canals, de tonalitats més ocre.

Constitueix un relleu positiu, enlairat en relació al nucli de l'Anticlinal d'Oliana, en funció de la litologia dels materials geològics. Al nucli de l'anticlinal, on hi ha les poblacions d'Oliana de la Valldan, afloren materials tous, uns nivells de margues gris-blavoses de l'Eocè Mitjà (d'uns 45–48 milions d'anys), molt fàcils d'erosionar. Mentre que als flancs de l'anticlinal hi ha uns nivells més durs, detrítics, amb gresos i conglomerats, de l'Eocè Superior en trànsit cap a l'Oligocè Inferior (d'uns 35-37 milions d'anys). Aquests darrers materials, especialment els del flanc septentrional, més propers a l'encavalcament del Pirineu, es troben força enlairats i formen una llarga i espectacular muralla, que contrasta visiblement amb tota la plana d'Oliana.

Refrigeració natural

Ignasi Cebrian

o calen gaires estudis científics per saber que a l'estiu on fa menys calor és on hi ha ombra. Els humans i altres animals hi busquem la frescor en les hores del migdia i la tarda. El que potser no és tan conegut és que els arbres ens refresquen amb la seva ombra i amb la seva fisiologia.

L'efecte dels arbres pot arribar a reduir la temperatura superficial del sòl uns quatre graus. En canvi, en els espais verds sense arbres no es produeix el mateix fenomen. Uns investigadors suïssos de l'ETH Zürich (Escola Federal Politècnica de Zuric), després de comparar les temperatures superficials detectades per satèl·lits entre espais arbrats i no arbrats, com ara parcs o trama urbana, carrers, carreteres i edificis de 252 ciutats europees, van concloure que les temperatures podien baixar fins a dotze graus a les ciutats més nòrdiques i de com a màxim quatre a les situades més al sud: la diferència és deguda al clima més sec de les segones. L'efecte de refredament dels arbres prové de l'ombra i de l'evapotranspiració que fan els mateixos arbres. Els arbres transpiren i evaporen aigua a través d'uns porus de les fulles (estomes). L'aigua per evaporar-se necessita calor que agafa de l'entorn; la conseqüència és que la temperatura circumdant finalment baixa. És el mateix que passa quan ens posem gel hidroalcohòlic i notem un refredament a les mans perquè l'alcohol per evaporar-se pren l'escalfor que desprenen les nostres mans.

Una altra troballa dels científics va ser que els espais verds sense arbres no proporcionen aquesta satisfacció de refredament, sinó que de vegades poden ser més càlids que els espais urbans circumdants. En general, les ciutats retenen la calor, això rep el nom d'efecte illa. Hi ha més superfícies que l'absorbeixen i el reboten. A més s'hi afegeix l'escalfor produïda per les activitats humanes. Les ciutats d'Europa, a mida que la temperatura mitjana de la Terra pugi pel canvi climàtic, tindrem més problemes de calor extrema durant els períodes estivals que les zones rurals. Per això la importància de l'arbrat urbà, que a més de proporcionar-nos ombra i frescor també absorbeix el diòxid de carboni o, en èpoques de pluges, ajuda a retenir l'aigua del subsol i evita en alguns casos inundacions. No obstant

Els arbres de la ciutat, com ara aquests til·lers, contribueixen a la mitigació del canvi climàtic

això, cada ciutat haurà d'investigar les seves pròpies estratègies de mitigació de calor, atès que el refredament provocat pels arbres no és el mateix a tot arreu. També caldrà veure quines són les espècies d'arbres més adequades per fer-ho. Anem tard, però.

A woman with dark hair tied back, wearing a grey cardigan over a black top, is sitting on a bicycle. She is looking off to the side with a slight smile. The background consists of green foliage and a white wall. The bicycle handlebars are visible in the lower right, featuring a yellow bell and black grips with 'SHIMANO' and 'YAMAHA' branding.

**«Quan cal fer polítiques
públiques no et pots posar
el mateix barret que el
d'investigador. M'agrada ser
sincera en els meus estudis»**

MAR REGUANT RIDÓ

Jordi Sardans
Fotos: Marc Prat

Economista. Investigadora al 70 % i professora el 30 % restant, és llicenciada en Ciències Econòmiques per la UAB. Doctorada el 2011 a l'Institut de Tecnologia de Massachusetts (MIT), va treballar quatre anys a la Universitat de Stanford i sis com a professora a la Universitat Northwestern de Chicago, on encara està vinculada. Durant un any i mig, des del maig del 2020, va formar part d'un equip d'assessors del govern d'Emmanuel Macron. Actualment treballa a la Barcelona School of Economics. Des del 2021 és consellera del Consell Assessor del Desenvolupament Sostenible de Catalunya.

om vas poder estudiar als EUA? —Mitjançant una beca de la Caixa de Pensions, creada expressament per a aquesta finalitat. La vaig demanar quan feia tercer de carrera. Un cop concedida vaig anar al MIT. Ara no hi tinc cap relació professional, però sí que mantinc un contacte sovintejat amb la directora de la tesi doctoral, Nancy Lin Rose.

Investigadora

—Per a qui investigues?

—Tinc una agenda pròpia de recerca, on puc triar l'objecte d'estudi. Com més irrelevant sigui la tria, menys finançament. Actualment, en el camp de l'energia hi ha molta feina, pels problemes que s'han creat amb la crisi energètica i el canvi climàtic. De vegades, tinc encàrrecs concrets. Així he treballat per al Califòrnia Air Resources Board, que és un organisme públic que redissenya el mercat de carboni de la compravenda d'emissions de Califòrnia. Als experts

ens van demanar que els proposéssim modificacions en aquest mercat i l'experiència va ser molt interessant: els vam presentar uns resultats molt acadèmics i sincers, on mostràvem les dificultats intrínseques de fer-ho ben fet. L'organisme va agafar l'informe i el va proposar com una modificació a la legislació. Bàsicament, dèiem que hi ha un preu al mercat de carboni, però moltes indústries el subsidien. Si al mercat el preu és de 70, per a elles és molt més baix, perquè si no es queixarien. En l'informe dèiem que els subsidis es poden justificar en certa manera, però que el nivell era massa alt, gairebé com si no hi hagués un preu de carboni. Van proposar-ho, però en dos minuts els *lobbies* s'ho van carregar. Vaig aprendre que quan cal fer polítiques públiques no et pots posar el mateix barret que el d'investigador. M'agrada ser sincera en els estudis.

—T'has de buscar el finançament?

—Hi ha dues possibilitats. La Universitat dona recursos per investigar i pel meu compte puc buscar altre finançament que em permet contractar estudiants que, alhora que aprenen, s'inicien en el món de la investigació i ens fan avançar. Ara dispo d'una beca europea que és molt generosa, que em permet contractar estudiants per ensenyar-los els meus coneixements: eines d'ordinador, d'anàlisi de dades. Ara en tinc dos que acaben, l'un se'n va a París i l'altre a Tolosa de Llenguadoc, on faran el doctorat.

Macron

—Com va anar l'experiència d'assessorament pel govern Macron?

—Va ser molt interessant. El nostre encàrrec no era assessorar-lo en polítiques concretes, sinó donar-li línies estratègiques, que en el meu cas feien referència al canvi climàtic. Era repetir-li, com ja els ha dit tothom, que s'han de posar les piles perquè comencin a tirar més pel dret. El vaig veure bastant conscient del problema, que ja és molt (perquè n'hi ha que ni això), disposat a empenyer, però ara amb la crisi d'Ucraïna s'han fet enreure. Va tenir eleccions i de seguida va posar un subsidi a la gasolina per no perdre el govern, quan saben que no ens podem permetre aquest tipus de subsidis.

—En aquest context, amb quins d'altres assessors vas treballar?

—El premi Nobel francès Jean Tirole i

l'economista belga Christian Gollier em van convidar a participar en la comissió. Gollier era el director de la Toulouse School of Economics, on vaig estar-m'hi un any i vam fer una bona amistat. Especialista en matèria del canvi climàtic, amb un llibre cabdal, que traduït vindria a dir *Entre la fi del mes i la fi del món*, explica que cal fer polítiques contundents de canvi climàtic, tot i que la gent s'enfadi, perquè si no es fan, és molt pitjor. L'informe per a Macron el liderava Jean Tirole, conjuntament amb Olivier Blanchard, execonomista en cap de l'FMI, exprofessor meu al MIT i a Tolosa. Tots ells em respecten i m'aprecien, així com els altres dos premis Nobel nord-americans Paul Krugman, expert en demografia i mercat de treball, i Peter Arthur Diamond, també exprofessor meu. Tirole i Blanchard van fer diverses reunions a porta tancada als ministeris. Nosaltres érem experts que els donaven eines perquè fessin la mediació. Recordo que m'hi vaig barallar per fer-los canviar el xip i penso que ho vaig aconseguir una mica. En vaig quedar bastant contenta.

—Paral·lelament, es va fer a França la Convenció Ciutadana del Clima. Amb quines conclusions?

—Es va proposar que per llei no es posés el termòstat a més de 18 °C a l'hivern o menys de 24 °C a l'estiu. Com a recomanació està bé, però com a obligació veig difícil que es pugui imposar. En general, la societat rebutja les obligacions. Però, al final s'haurà de fer perquè no ens quedarà més remei. M'ha sorprès molt, honestament, que amb la guerra d'Ucraïna no es fes més pedagogia dura, enlloc de pagar Putin en rubles el gas natural de Rússia. En situacions dramàtiques s'hauria de ser capaç de prendre decisions dramàtiques. Falta la valentia de dir les coses tal com són.

Preus alts

—Com es pot reduir la contaminació i augmentar l'eficiència de les polítiques energètiques?

—Durant tot l'hivern se n'ha parlat molt arran dels preus tan alts del mercat majorista, amb moltes discussions interessades. Quan vaig escriure la tesi, no era una patata tan calenta, però em serveix per dir-hi la meua. D'entrada crec que els governs poden intervenir, però apliquen la solució fàcil de no canviar res i abaixar impostos perquè no es

noti. De fet van abaixar els de l'electricitat, que eren elevadíssims per als consumidors, però no per als productors. Hi ha empreses petites, com Som energia, que de cop els fan pagar uns impostos que no estan cobrant. Han posat tots els petits contra les cordes, mentre que els grans fan el que els sembla. Des d'abans de la crisi, la nuclear i la hidràulica, que són de grans companyies, estan fent uns beneficis que no són seus. Es van construir en un marc regulat i quan es va fer la transició a la competència hi havia un mecanisme que regulava les nuclears, com a garantia que s'acabarien de pagar. Quan això va passar, es van quedar els beneficis i se les pagava de més a més. Quan els va sortir a retornar, ho van treure. Així, des del 2007 estem pagant a aquestes empreses uns diners que no són seus. Van fugir d'estudi i ara són milers de milions que s'estan embutxacant, segons els nostres càlculs.

—En aquestes circumstàncies què haurien de fer els governs?

—D'entrada, el que havien d'haver fet és no treure el que ja hi havia el 2007. La Comissió ho va parlar amb la Unió Europea i volien posar temporalment una mesura semblant a la que ja havia existit. Però la resposta va ser que anava contra el lliure mercat, quan ja hi era abans i ho van treure. Ara, estant intentant col·locar una mesura per l'estil.

—Com justifiquen la seva posició les grans empreses?

—Diuen que encara que el preu del mercat sigui tan alt han venut l'energia més

barata. La trampa és que se l'han venut a elles mateixes. Ara s'està intentant posar una mica d'ordre per evitar el fet que les grans companyies es venguin l'energia entre elles. Al consumidor final li repercuteixen els preus tan elevats, de manera que tot queda a casa. Es va fer un primer intent al setembre, que no va servir de res, i ara un altre al maig, mitjançant un topall d'ingressos. El tema dels preus alts no és un problema espanyol, sinó que el gas natural ha estat caríssim durant tot l'hivern i amb la guerra d'Ucraïna ha empitjorat. Penso que hauríem de fer molt més contra el canvi climàtic. Els preus alts no em molesten. Ho han de ser i hem de ser conscients que l'energia no és tan barata com ens pensem. El que és inadmissible és que les nuclears i les

grans pluges, tot predit pels models matemàtics de canvi climàtic, que indiscutiblement anirà a més. En el discurs mediàtic s'aprofita tot, perquè cap tempesta en concret no es pot dir que és culpa del canvi climàtic, però en conjunt no hi ha cap mena de dubte de la crisi climàtica.

—Com a experta en el mercat elèctric, es valoren les teves aportacions al mitjàns públics?

—A la tardor em van demanar com pin-tava la situació, quan els preus ja començaven a estar molt alts, i més en concret volien saber si faltaria gas a l'hivern. Els vaig dir que la probabilitat era baixa, però que el govern hauria de tenir un pla per si de cas. A l'hora de la veritat la meua opinió no es va emetre perquè els

cotxe tradicional ha quedat obsolet.

—En un món perfecte el cotxe de gasolina hauria de desaparèixer?

—Sí. Ens adonàrem que amb les emissions que fa el cotxe de gasolina i la contaminació que deixa, no ens val la pena, de tal manera que en un món perfecte, de cop es deixarien de fer. Amb tantes subtilitats, potser trigarem 50 anys i ens cal una guia que marqui unes pautes per anar més de pressa, de manera que sigui difícil tornar enrere. I el mateix passarà amb els edificis, on el gas natural s'encarirà i els inquilins optaran per l'electricitat.

—A l'estat espanyol hi ha poques mercaderies ferroviàries i un excés de camions per carretera?

—Efectivament, la xarxa de trens per a mercaderies és molt pobre i tant l'administració espanyola com la catalana tenen molt assumit que continuaran optant pel transport per carretera. Expandir la xarxa ferroviària és difícil, però hi ha línies com la de Martorell amb San Cugat, que va cap a Granollers, completament infrautilitzada. Havien de fer una escola de primària al costat de la via que no tira endavant perquè teòricament s'hi poden transportar mercaderies, però hi passa un tren molt de tant en tant. Tot un desgavell!

—Per què no s'ha de consumir tant?

—Perquè és més econòmic i millor per al medi ambient. Cal intentar consumir coses que durin més, amb la reflexió de veure si realment ho necessitem i quines són les conseqüències a nivell de residus i d'envasos.

Gas i carbó

—El gas natural és aberrant?

—És aberrant dir-n'hi energia verda, que és el que ha fet la Unió Europea. És clar que l'hauríem de deixar de fer servir com més ràpid millor. El que també és aberrant és voler fer creure a la gent que és net.

—Afirmeu que el gas natural podria ser pitjor que el carbó?

—Estudis recents diuen que les emissions de metà contribueixen molt al canvi climàtic, més agudament, però que es dissipa més ràpid. Aquests escapaments de metà són més preocupants del que sembla i algunes investigacions arriben a

«Des d'abans de la crisi, les nuclears i les hidràuliques, que són de grans companyies, estan fent uns beneficis que no són seus. S'estan embutxacant milers de milions»

hidràuliques es *forrin* a costa d'aquest preu alt del gas natural.

—Quines polítiques es poden fer?

—Es tracta de fer polítiques d'acompanyament en aquests preus alts i garantir una renda bàsica energètica. Des d'un punt de vista climàtic encara tractem l'energia com si fos regalada i agafem el cotxe per anar a qualsevol lloc. Als EUA es practica un malbaratament màxim. Per exemple, els edificis d'oficines tenen els llums oberts tota la nit, hi hagi o no algú dins. El consum per càpita energètic dels nord-americans és tres vegades el d'aquí. Senzillament, és una manca de cultura. Aquí, alguns consumim el mínim possible i d'altres tracten l'energia com si no valgués res. Tot plegat, molt relacionat amb la desigualtat: el mateix preu posa a una part de la gent contra les cordes i uns altres continuen tractant l'energia de manera inconscient. En definitiva, cal la renda bàsica energètica i fer pedagogia perquè no es pot consumir tanta energia.

—Qui mana al món?

—He arribat a la conclusió que ningú, perquè si algú realment manés no estarien malbaratant l'energia com ho estem fent actualment. Els *lobbies* econòmics s'equivoquen perquè no surten els números. Les conseqüències del canvi climàtic ens les trobem cada vegada més a sobre, com ara la sequera que patim o les

interessa que surti gent a tranquil·litzar la població. Cuiden els missatges que volen que rebem. Ho entenc, però els mitjans de comunicació s'haurien de centrar a explicar les coses tal com són.

Cotxe elèctric

—Quina és la teua valoració sobre el cotxe elèctric?

—És menys dolent que el cotxe de gasolina i a dia d'avui més barat. El cicle de vida és més senzill de produir i no s'ha de mantenir tant. Sobrepassarà, ens agradi o no, el de gasolina. Això no vol dir que sigui gratis ni perfecte. Amb les bateries s'està investigant molt i són menys intensives. Es va començar fent servir minerals molt impactants, però ara es treballa per no llençar les bateries i reciclar-les. Amb innovació, l'impacte serà menor. Actualment el 40 % de les emissions del canvi climàtic provenen dels cotxes de gasolina i ja no ens ho podem permetre. Penso que continuarem fent el mateix que fèiem, però els cotxes enlloc de ser de gasolina seran elèctrics. El que hem de fer és canviar el model i tenir menys cotxes a casa. Els cotxes de gasolina ja no s'haurien de fabricar. És un tema delicat a Catalunya, on hi ha tota la xarxa d'empreses molt preparades per fer motors que veuen el cotxe elèctric com un de joguina per a gent gran. Serà traumàtic, però s'ha de repensar aquest microsystema des de zero. Des d'un punt de vista econòmic i mediambiental el

dir que són bastant equivalents al carbó.

—Quina és actualment la producció mundial de carbó?

—Als EUA, amb el gas natural molt barat, la producció de carbó s'ha recuperat, tot i que ha baixat respecte a dècades anteriors. No tenen una política forta de canvi climàtic i encara en produeixen un percentatge substancial i fins i tot n'exporten. Al Regne Unit, la producció actual és residual com a Espanya. La diferència és que l'estat espanyol mai no havia tingut un carbó de qualitat ni competitiu per exportar. Concretament el de Cercs era estrepitosament dolent, de tal manera que les seves plantes de carbó van funcionar durant anys amb carbó importat. En general, a Europa el carbó encara és més barat que el gas, però amb el preu del carboni havia quedat residual. Al centre d'Europa, més concretament Polònia i Alemanya, encara tenen bastant carbó.

Es calcula que un 30 % de la seva electricitat en prové. Amb la crisi d'Ucraïna se n'ha augmentat la producció.

—Així doncs queda clar que Europa hauria de prescindir del gas?

—I tant! Com més aviat millor. La crisi amb Rússia encara ho fa més palès. Entenc que no ho podem fer ara mateix, però no ens encantem.

—Les plantes fotovoltaïques i els aerogeneradors són el futur?

—Si, perjudiquen molt menys el medi ambient. L'impacte que pugui tenir un molí de vent no és comparable amb el que està tenint el canvi climàtic amb els boscos de Catalunya. Un és d'integració en el paisatge i l'altre de destrucció total del paisatge. En el futur, les plantes fotovoltaïques acabaran sent un recurs també pel paisatge, gràcies a les ombres que cada vegada seran més preuades fins i tot per al conreu. Seran un complement

beneficiós per a la producció agrària.

—Què opines del màrqueting com a model econòmic?

—És un desastre absolut. Ha fet molt de mal. Hi ha opinadors que diuen que la publicitat hauria d'estar prohibida. A Instagram es fa molt màrqueting de coses sostenibles quan en realitat és el de sempre: una incitació a comprar un objecte que no faràs servir mai.

—Quina relació hi ha entre l'energia i la geopolítica?

—No sols en el context actual, sinó que des de fa anys, amb la crisi del petroli i la Unió Europea fundada amb la base del carbó i l'acer, l'energia i la geopolítica han anat juntes. Ara de cop i volta els blocs tornen a voler-se separar, amb l'energia com a part central del problema, ja que és com l'oli que ho engreixa tot. És clar que el conflicte d'Ucraïna és una guerra del gas.

el perfil

ar Reguant Ridó neix a Súria el 19 de març de 1984. El pare, també de Súria, és metge i ara està jubilat. La mare, Maria Àngels, de Callús, és mestra, ara també jubilada.

La germana, Anna, és arquitecta i el seu germà Pau és professor d'institut. Estudia a Súria al col·legi Sant Josep de Calassanç, actualment Francesc Macià, d'on passa a l'IES Mig-Món. Va fer estudis no reglats de composició, història de la música i piano al Conservatori de Música de Manresa. A l'entrada de l'Auditori de Sant Francesc de Manresa hi havia explicat contes per als nens, activitat que va començar a diverses biblioteques públiques del Bages, «per superar la timidesa». Estudia a la Universitat Autònoma de Barcelona, on es llicencia en Economia el 2006. Per mitjà d'una beca ingressa a l'Institut de Tecnologia de Massachusetts (MIT) on es doctora amb una tesi dirigida per Stephen P. Ryan i Nancy Lin Rose, sobre els mercats elèctrics i de carboni, el 2011. Després ha treballat quatre anys a la Universitat de Stanford i sis més com a professora a la Universitat Northwestern de Chicago. Participa en diversos simposis i congressos relacionats amb el canvi climàtic, mercats elèctrics i poder de mercat i competència, arreu del món. Recentment ha treballat en indicadors de pobresa energètica i sobre el control intel·ligent de milions de consumidors.

Conviu en parella amb Martí Mestieri —que havia estat investigador a la Reserva Federal de Chicago, equivalent al Banc Central dels EUA, i ara és professor a la Pompeu Fabra—, amb qui tenen dos fills. La recerca en el camp de l'economia de l'energia i de l'entorn va fer que l'any 2017 rebés el 16è Premi Fundació Banc Sabadell a la investigació econòmica, que s'atorga anualment a un jove economista que despunti i com a premi a la seva trajectòria. Des del 29 de maig

del 2020 i durant un any i mig va formar part d'un equip internacional d'assessors del govern francès que presideix Macron, en matèria de canvi climàtic, a proposta dels científics Jean Tirole i Christian Gollier. Viu a Bellaterra i actualment treballa a la Barcelona School of Economics (BSE), una institució fundada per la Universitat Pompeu Fabra (UPF), la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i el Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI). Des del 2021 és consellera del Consell Assessor del Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS), que assessora la Generalitat. Continua treballant com a professora associada a la Universitat Northwestern de Chicago i investigadora associada al National Bureau Research i al Centre for Economic Policy Research. Des del 2021 dirigeix el programa CEPR IO. Entre els seus articles cal esmentar: *Climate Change Uncertainty Spillover in the Macroeconomy*, *The Short-run and Long-run Effects of Covid-19 on Energy and the Environment*, amb Kenneth T. Gillingham, Christopher R. Knittel, Jing Li i Marten Ovaere; *Pass-through of Emissions Costs in Electricity Markets*, amb Natàlia Fabra (American Economic Review, 2014), i *Report on Climate Change*, amb Christian Gollier, de l'informe *The major future economic challenges*, amb Olivier Blanchard i Jean Tirole (2021).

EL MEU ENTORN, SANT MARTÍ

Tècnica mixta, principalment acrílic sobre paper d'embalatge usat, reciclat...
Surto al bosc gairebé cada dia, les sensacions, els colors, les branques...
és el que em motiva per posar sobre el paper.

Obra exposada al Cercle Artístic de Manresa el passat mes d'Abril

Títol: El meu entorn, Sant Martí

Autor: Anna Bosch

Tècnica: Mixta

Manel Camp no ha deixat mai de ser profeta a casa seva

Amb més de cinquanta anys de carrera musical a l'esquena, Manel Camp ha tornat a Manresa per compartir el setanta-cinquè aniversari amb els seus conciutadans i els companys de professió.

Jordi Estrada

Amb el concert de música i dansa que es farà el dissabte 18 de juny, es clourà tot un any d'activitats musicals a l'entorn del pianista i compositor. Un projecte que va néixer amb la idea de reunir a l'escenari persones i formacions relacionades amb el músic manresà al llarg de la seva trajectòria. En conjunt s'hauran presentat una trentena d'esdeveniments únics i irrepetibles, celebrats a Manresa, però també a Sallent, Santpedor i Barcelona, amb la participació d'un ventall ampli d'artistes vinculats amb Manel Camp. Hi ha un sol Manel, però molts Manels Camps, que en aquest reportatge evocarem amb alguns dels col·laboradors i coneixedors de l'obra.

Eclèctic i innovador

A Camp sempre li ha interessat la música. Ja de petit, mentre parava una orella als assaigs de l'orquestra de ball del seu pare, amb l'altra s'introduïa al món de la música clàssica a través de les classes de la senyoreta Sala. Més endavant va descobrir la música de jazz escoltant Jacques Loussier –que versionava Bach jazzísticament– i el rock progressiu, fonamentals per a l'aparició de Fusioon, un dels grups capdavaners del rock simfònic a la península. La singularitat d'aquesta banda va consistir

a fusionar el rock, la música clàssica i contemporània, el jazz, la música popular i l'electrònica. Durant els cinc anys d'existència (1971-1976) van publicar tres elapés, en el darrer dels quals s'inclou la suite *Minorisa*, un dels temes més emblemàtics del grup i el topònim que encapçala el projecte De Minorisa a Carst, per al qual l'artista Josep Morral va crear un logotip que «parteix de la unió d'una M, que és la inicial de Manel, Minorisa, Manresa, Muntanya, Montserrat i Música, i la C de Carst, Concerts, Compondre...». En unir les dues lletres, Morral ha pretès «evocar en una sola pinzellada una ona de la Mediterrània i el fluir de l'aigua com a element creador del paisatge càrstic».

Mestre i dinamitzador

Després que el 1976 Josep Padró i Onofre Boqué fundessin l'Escola Esclat, Camp s'hi va incorporar impartint-hi classes d'harmonia i música moderna. Un d'aquells primers alumnes va ser el percussionista Lluís Ribalta, que venia de tocar amb l'Orquestra Rosaleda. Ribalta, actualment un dels col·laboradors més assidus de Camp, en destaca «la capacitat de transmissió dels coneixements musicals a través d'un enfocament eminentment pràctic. Crea equip amb altres músics i els insta a provar i arriscar-se». I remarca que, a banda de

la seva vàlua musical, Camp «té l'habilitat de saber gestionar els projectes i les situacions, amb un lideratge ferm, però sempre receptiu i generós». Assegura que «amb ell he après a ser obert, a entendre que en la música tot hi té cabuda, i que no existeixen línies divisòries». Qui també en va ser alumne a l'Esclat i ara n'és professor, David Martell, qualifica Camp de «el Mestre, ja que ha creat escola, ha format i inspirat molts músics del país». Posteriorment, a meitat dels anys vuitanta, Manel Camp es va integrar al Centre d'Estudis Musicals de Barcelona, on va desenvolupar una tasca pionera en l'àmbit de la música de jazz i la música moderna, la qual va tenir continuïtat a l'Escola Superior de Música de Barcelona. Fundada el 2001, Camp en va dirigir el departament de Música Moderna, va dissenyar el programa i el va proporcionar de materials didàctics. Vinculat a l'ESMUC des del seu origen, actualment forma part del patronat del centre.

Renovador de la Nova Cançó

La publicació el 1975 de l'àlbum *Viatge a Ítaca* de Lluís Llach, amb Manel Camp com a director musical, va significar un abans i un després en l'evolució musical de la Nova Cançó, a la qual Camp va aportar un llenguatge musical propi, més modern i actualitzat, que contrastava amb l'acústica dels anys seixanta.

Foto: Robert Santamaria

Acostumats a cançons de tres minuts de durada, *Viatge a Ítaca*, plantejada com a suite, ocupava tota una cara del disc (15 minuts), amb una nova base rítmica i la incorporació d'efectes sonors. Un format que, només dos anys després, repetiria amb *Campanades a morts*, un rèquiem amb orquestra simfònica i coral esdevingut amb el temps una peça de concert. La llista de cantautors amb qui Manel Camp va col·laborar abasta de Llach a la Trinca, passant per Maria del Mar Bonet, Ramon Muntaner, Quico Pi de la Serra, Joan Manuel Serrat, Joan Isaac... i Raimon, de qui va arranjat la quasi la totalitat de l'obra a *Totes les cançons*, el 1981. Camp, sense deixar de fer la seva música, la posa al servei de cada intèrpret i cada cançó, tal com fan els sastres amb els vestits a mida. Per a Josep Maria Oliva, impulsor del Club de la Cançó, «si gent com el Manel Camp no hagués fet la feina que han fet, els discos més memorables de la Cançó

s'haurien quedat a mig gas i no tindrien aquella aura musical que també forma part de com recordem les cançons i de la categoria que ha donat als artistes amb qui ha col·laborat».

Autor de bandes sonores

Entre 1979 i 2000, Camp compon la música per a nou pel·lícules. S'estrena com a músic cinematogràfic amb *La muchacha de las bragas de oro* de Vicente Aranda, amb qui treballarà amb dos altres films: *Asesinato en el Comité Central* i *Fanny pelopaja*, i conclou amb *Babaouo* de Manuel Cussó-Ferrer, després d'haver participat en quatre pel·lícules de Francesc Bellmunt: *Un negre amb un saxo*, *El complot dels anells*, *Monturiol* i *Gràcies per la propina*, i *L'última frontera*, també de Cussó-Ferrer. Segons el comentarista cinematogràfic Manuel Quinto, la seva versatilitat compositiva li permet adaptar-se a tota mena d'històries i situacions: «Tant pot

Retrocés i avanç

En la hipotètica elaboració d'una futura història crítica de la Nova Cançó, és evident que Manel Camp hi haurà d'aparèixer amb una singularitat i una presència més gran que l'assolida fins ara. No volem dir amb això que no hi hagi estat present o que hagi estat menystingut, però no és menys veritat que el fantàstic projecte De Minorisa a Carst s'ha erigit com una immensa mostra en la recerca de nous formats, de noves formes de comprendre i comunicar la música, i la recerca de complicitats, tal com ja s'ha vist en els diferents concerts.

Ha estat un projecte que, a priori i equívocament, podríem concebre com un simple autohomenatge, però això ens allunyaria i molt dels veritables objectius. Més aviat hem de parlar d'un agraïment que ha volgut fer Camp als companys de viatge que l'han acompanyat al llarg de la seva carrera. Sense negar, ara i aquí, que Camp és un immens artista calidoscòpic (compositor, pedagog, orquestrador, arranjador), i també d'allò més inquiet en haver cercat constantment relacionar-se amb altres universos creatius (arts plàstiques, literatura, cinema, pensament). És només així com podem comprendre el com, a pesar d'haver viscut com tots la crisi sociosanitària i també circumstàncies personals duríssimes, hagi estat capaç de treure's del barret aquest important projecte.

Sé que al Manel Camp li agrada citar la frase de Stefan Zweig «És el retrocés el que dona a l'home l'èmpenta per avançar». El cert és que aquesta frase sembla haver arribat en un moment d'allò més oportú i kairològic. En un moment prenyat de moltes incerteses i immersos de ple en una gran crisi sistèmica, hi ha qui es resisteix a voler-se quedar quiet, bàsicament, per por. Possiblement Camp sigui una d'aquestes persones que més han sabut superar la por en saber el que és resistir-se als propis esdeveniments vitals.

Oriol Pérez Treviño, assagista i musicòleg

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100 anys

Born, 24
08241 Manresa

Tel. 938724130
rubiralta24@hotmail.com

EDICIONS SELECTES
LLIBRES PARCIR

▪ Àngel Guimerà, 74
▪ 08241 Manresa

▪ Tel. 93 873 38 82
▪ www.parcir.com
▪ parcir@parcir.com

escriure una balada com un tema simfònic o un de jazzístic». Per a Quinto, la banda sonora més reeixida i integrada a la progressió del relat és la d'*El complot dels anells*. També destaquen, pel seu gust, «el solo de violoncel de *La muchacha de las bragas de oro* i l'escena de la mort d'en Tomàs, a *Gràcies per la propina*, entre altres». A parer del crític manresà, «les seves bandes sonores es caracteritzen per no limitar-se a acompanyar les imatges ni subordinar-s'hi».

Íntim i personal

Després d'anys d'una activitat intensa en produccions alienes, el febrer de 1985 Manel Camp publica *Poesia secreta*, un treball amb vuit temes propis i piano sol, seguit de *Primer viatge*. Més endavant arribarà *Escàndols*, i també altres noves creacions, en solitari o acompanyat d'altres músics. Ribalta assenyala que «existeix un segell Manel Camp, tant en la composició com en la interpretació». Un estil que Ribalta defineix com a «elegant, lluminós, afable i acollidor». Per a Martell, la música de Camp presenta «unes línies melòdiques molt ben definides, construïdes amb mestratge».

A punt d'arribar al final d'un extens programa que ha convocat més de cinc-cents músics i artistes d'arreu dels països catalans, Pep Garcia, com a membre de l'equip organitzador del projecte, aclareix que «De Minorisa a Carst no és, no ha estat, un projecte per mirar enrere. No és cap homenatge nostàlgic, sinó que, amb el pretext d'un aniversari personal, s'ha fet una revisió musical actualitzada de la trajectòria de Manel Camp, tot reivindicant el llegat de músics i artistes professionals del país». I afegeix que, més enllà del bon record que perdurarà en la memòria dels participants i el públic, «se'n conservarà un material gràfic, sonor i escrit». És previst publicar, en format web, enllaços amb enregistraments sonors i imatges, a més a més de les *relatòries*, consistents en relats escrits després de cada un dels concerts «per diversos convidats que han volgut venir, escoltar i escriure», i l'edició de *Carst*, set temes inèdits per a quartet de jazz, a l'entorn dels conceptes d'evolució i transformació. L'enregistrament del nou treball, que comptarà amb l'apadrinament del Premi Espai Ter 2022 a la creació musical, es podrà escoltar en

Litografia de Josep Morral, Gran ona blava, per al projecte De Minorisa a Carst

primícia el 18 de juny als jardins de la Cova, en el darrer concert del projecte.

Totes les persones consultades en aquest reportatge han coincidit a remarcar la generositat com un tret essencial de la personalitat humana i professional de Manel Camp. La prova és que, com assenyala Garcia, «en aquest projecte hem rebut el sí de tothom amb qui hem contactat». I conclou: «Reps quan has donat i Manel Camp ha donat molt, i continua donant».

lèxic a la manresana

Estar esvaït

Jaume Puig

Sgons el nostre diccionari normatiu (DIEC), la paraula *esvaïr* pot significar *derrotar* completament l'enemic, *envair* un país, una ciutat provocant-ne la devastació («amb les armes a la mà esvaïren aquell territori»), *dissipar* («aquest vent ha esvaït la nuvolada. Esvaïr un dubte, una sospita. S'ha esvaït la nuvolada») i *desmaiar-se*. Però també inclou com a darrera possibilitat *defallir*, especialment per efecte de no haver pres aliment d'estona («fa hores que treballes i que no menges, t'esvaïràs»).

Molts parlants manresans fan servir l'expressió *estar esvaït* per explicar la sensació de tenir gana quan fa estona que no s'ha menjat res, que el diccionari Alcover Moll sí que recull: «Estic esvaït perquè encara no he dinat», i que localitza a les comarques del Solsonès, la Segarra i l'Urgell, properes al Bages. De fet, l'ús del verb *esvaïr* en aquest sentit és ben viu en el català occidental i en canvi és pràctica-

ment desconegut en comarques com el Moianès, Osona o el Vallès, fet que ens confirma que el parlar del Bages i concretament de Manresa té algunes connexions amb les contrades més occidentals. És el cas de mots com *arna* (rusc), *bagot* –de raïm–, *melic* (llombrígol), *molla* –de pa–, *moixó* (ocell), *patac d'aigua* (pluja forta) o *timó* (espígol).

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta *#bagesisme*.

Les banderes del Bruc amb honors de capità general (1929)

J. S. Foto: Arxiu Llorenç Gamisans

25

de maig de 1929. Som davant la tribuna principal dels actes relatius a la festa per honorar les banderes del Bruc, prop de les façanes de l'institut, decorades amb tapisos i banderes espanyoles. L'espectacle més significatiu va ser la imposició per part del rei Alfons XIII de les insígnies de capità general a les banderes del Bruc. Les més representatives del Sometent de Manresa són la dels Sants Patrons i la de la Puríssima Concepció. Mitjançant la lectura d'un decret, se'n van concedir els honors. Després les banderes van ser beneïdes pel bisbe de Vic, que presidia les nombroses autoritats eclesiàstiques presents a l'acte. L'efemèride va tenir lloc 121 anys després de la guerra del francès, un cop constatada la seva participació en la batalla del Bruc de 1808.

A la fotografia, observem la tribuna reial fortament militaritzada. El dictador Miguel Primo de Rivera, situat a la dreta de la foto, va pronunciar un abrandat discurs patriòtic espanyol que seria respost més tard pel falangista i alcalde de Manresa, el metge Josep Montardit Garcia, que no es veu bé en la imatge, amb un discurs encara més espanyolista que el del militar. La tribuna principal era col·locada davant l'esplanada del Grup Escolar (conegut posteriorment per l'institut Lluís de Peguera), en una plaça que la dictadura va dedicar a la reina Victòria Eugènia. Durant la Segona República passaria a ser plaça Francesc Macià. D'esquerra

a dreta hi ha l'infant don Jaume, vestit de paisà, al seu costat la reina Victòria Eugènia, amb el seu marit, el monarca Alfons XIII, vestit amb l'uniforme de l'exèrcit italià, ja que està acompanyat del duc de Bèrgam. Darrere, en una segona fila, es pot distingir, entre d'altres, el duc de Miranda, comte de Maceda, i el general Milans del Bosch, amb el seu bigoti característic, aleshores governador civil. Al fons, a la part central, s'observa un tapís que representa l'Anunciació, i al costat un altre, sobre el naixement de Jesús. A la dreta, observem diverses persones convidades a l'acte.

També van ser presents a la celebració el governador militar, Eugeni Despujol, general considerat fill adoptiu de Manresa, el capità general Emilio Barrera, el general d'Estat Major Guzmán de Villoria i les infantes Beatriu i Cristina, padrines de les banderes del Bruc, amb la comtessa de Puerto. A la plaça, on hi havia el públic, s'hi van concentrar les tropes i els sometents de Manresa, que van rebre els honors corresponents. Els sometents de l'època estaven considerats reaccionaris i eren garantia d'ordre per al poder establert. Després d'una missa de campanya oficiada pel capellà Ciril Peñalver del batalló de Reus, es va dur a terme una desfilada militar. L'Ajuntament va oferir un banquet a la família reial i les altres autoritats. Més tard, al passeig de Pere III, va tenir lloc una batalla de flors, abans d'acabar la festa amb un castell de focs a la plaça del Grup Escolar.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL

ART. Maria Camp

Cos i transformació

Aquest mes us convidem a reflexionar, des de l'art contemporani, entorn la transformació del cos i les identitats. L'exposició *Laltre ubic. Migracions de cos fragmentat* ens planteja qüestions sobre l'aspecte dels cossos, les orientacions sexuals, el gènere amb el qual ens identifiquem, les actituds socials i dubtes existencials als quals ens enfrontem en l'exercici diari de pensar-nos i suportar-nos, tal com ens han/hem definit socialment, el que ens fa visibles socialment, el jo... I ens convida a repensar les actituds que van associades a rols predeterminats. Ens parla, també, de l'enyorança de la corporalitat en un món cada vegada més virtual. I és que vivim en un context d'hiperconnectivitat en el qual, paradoxalment, creix l'afecte d'isolament. I és aquest aïllament que ens fa remetre al propi jo, tant físic com psíquic, i al cos com a territori de recerca i a investigar com mostrar-nos –tenint en compte les múltiples possibilitats que ens ofereixen les xarxes. Les obres que s'exposen parteixen, majoritàriament, de la pròpia experiència dels artistes i de l'exploració que han fet de les fronteres entre el que és íntim i el que és social. Una proposta del Festival Panoramic, Grisart i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya que podem visitar al Casino fins al 10 de juliol.

MÚSICA. Marc Vilanova

Un mes per sortir del cau

Per aquest mes de juny volem destacar dos esdeveniments entre tota l'oferta d'espectacles que ens oferiran els diferents programadors a la capital del Bages. En primer lloc tenim una cita pràcticament ineludible a la sala gran del teatre Kursaal, on l'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu ens interpretarà la cinquena simfonia de Gustav Mahler, en el marc dels actes de Manresa 2022. Una ocasió única per gaudir a Manresa d'una de les obres que conformen el repertori musical de música clàssica, sota la batuta del berguedà Josep Pons (divendres, 3 de juny a les 18 h). Per altra banda i un estiu més, comença el cicle de música a l'exterior de la torre Lluvià amb Voilà a la Lluvià!, cicle que de juny a setembre portarà en aquest magnífic espai destacades propostes musicals, a part de gaudir del patrimoni i la gastronomia. Entre d'altres noms, veurem passar per l'escenari de la torre ABBA The Experience, David Palau i Nacho Romero, Song Dealers, tribut a Muse amb Mius, Dani Flaco, etc.

CINEMA. Laura Vidal

Alcarràs

Després d'*Estiu 1993* i amb un triomf inesperat a la Berlinale, la segona pel·lícula de Carla Simón s'ha revelat com l'última joia del cinema patri i, de rebot, ha revifat les esperances que molts creien perdudes en el cinema català. Però més enllà dels bombos i platerets que l'acompanyen, *Alcarràs* és el triomf de la senzillesa, de la veritat sense artificis posada en pantalla i des de tots els punts de vista. Podria semblar una pel·lícula costumista sense més, explicant la història de la família Solé, que afronta la que serà la seva última collita de préssecs perquè hauran d'abandonar els seus terrenys després de 80 anys de cultivar-lo però, com dic, això n'és la superfície i la gràcia de Simón és convertir una petita història en una gran epopeia familiar que no deixa indiferent. El seu mestratge és indispensable per fer que uns actors no professionals aconseguixin desprendre grans dosis d'empatia, quotidianitat i confiança cap a qui els observa. I mostrant totes les vessants del drama, ens fa reflexionar sobre la família, la tradició o l'arrelament a la terra, i ho contraposa amb la cruesa del món real i modern i les seves contradiccions, com les dels propis protagonistes. Deixa que siguem els espectadors els que en traiem les nostres pròpies conclusions. Pinzellades de realitat en escenes petites, belles i dolces com els préssecs que planten cara a un futur incert.

VINS. Sergi Blanqué, sommelier de 1834
El Terrer de Santpedor

Gewürztraminer 2021 (Celler Mond Obert)

Un vi monovarietal de gewürztraminer, dels pocs que es fan a la nostra DO. Color groc palla molt net. En nas li surten notes típiques de la varietat, fruita exòtica com mango, litxis, fruita ben madura, amb un final d'amargor ben agradable. En l'entrada és molt llaminer, terpenic molt típic de la varietat de raïm, encara que estem en una regió molt càlida en comparació amb l'originària (Alsàcia). Amb bona acidesa i amb molt de volum, és un vi amb textura sedosa, que embolcalla la boca. Torna a recordar les fruites que surten en nas. Ideal per fer una bona taula de formatges, amb menjar oriental amb un toc picant, però amb una bona mariscada també funciona perfectament. Serviu-lo fresc, a 6-8 °C, en copa tipus riesling.

Preu de venda: 14,50 euros

Capella de Sant Marc

Lluís Virós. Foto: Francesc Rubí

Aprofitant el cinquè centenari del pas per Manresa d'Ignasi de Loiola, recuperem un dels edificis que formen part de la Manresa ignasiana. Es va construir al segle XV en estil gòtic, al peu del camí que sortia del pont Vell, i era l'església d'un hospital de leprosos que no s'ha conservat. L'edifici original es va restaurar el 1898, però ha patit una inundació i una profanació durant la Guerra Civil, tot i que es mantenen les seves línies primitives, després de les obres de recuperació fetes entre 1942 i 1957. Antigament, tenia cases adossades al costat nord i formava part del carrer de Sant Marc, però ara està aïllada i dona a la rotonda d'accés a la ciutat que hi ha al costat del pont Vell.

Es tracta d'una petita església gòtica d'una sola nau rectangular d'uns 120 metres quadrats, amb coberta a dues vessants que reposa sobre dos grans arcs diafragmes lleugerament apuntats, constituïts per dovelles ben treballades. La capçalera és recta i el presbiteri està lleugerament elevat. Les úniques obertures per a il·luminació són les dues finestres de doble esqueixada situades al mur sud i un petit ull de bou a la façana principal. Aquesta es troba a ponent i també conté el portal adovellat de mig punt. A la part superior dels muntants es pot veure, tot i que molt desdibuixats, uns baixos relleus amb l'escut de la ciutat. La façana està coronada amb un senzill campanar d'espadanya, força diferent de l'original. El mur sud

està apuntalat per dos contraforts i l'aparell està fet de carreus irregulars de mida diferent disposats en filades. En el mur nord hi ha les restes de dues obertures tapiades que es comunicaven amb l'antic hospital: una porta d'accés i una finestra des de la qual es podia oir missa. La porta, folrada de xapa metàl·lica, es va instal·lar en la restauració de 1898 i conserva una inscripció amb aquesta data i el nom de «S. March».

L'església està protegida de manera integral pel catàleg de patrimoni per la seva importància artística i històrica i perquè és l'única resta de l'antic hospital de Sant Marc. Els primers propietaris foren uns ermitans i al segle XVI es confià al gremi de blanquers, que treballaven a la zona. Després del segle XVIII s'abandonà i es va restaurar el 1898. El 12 d'octubre de 1907 es va inundar amb la gran riuada del Cardener, com recorda una placa en el mur. Va ser saquejada durant la Guerra Civil, però es va recuperar poc després amb l'ajut dels veïns i de mossèn Padrós. Pel costat nord estava adossada a les cases del carrer de Sant Marc, que han desaparegut arran de la darrera reforma urbanística. La capella havia tingut el retaule de Sant Marc i Sant Aní, que ara es conserva a la Seu.

PER SABER-NE MÉS:

- GASOL I ALMENDROS, Josep M.: *La capella de Sant Marc de Manresa*, Manresa, 1965.
- JUNYENT I MAYDEU, Francesc: *El patrimoni històric i artístic. (Dels orígens als nostres dies)*, Història Gràfica de Manresa, Parcir Edicions Selectes, 1994.

Llorenç Capdevila

Eudald Tomasa

Joan-Lluís en terres bagenques

Es un autor conegut, reconegut, prolífic i valorat. Ha obtingut premis importants, com el Sant Jordi, l'Amat-Piniella i el Premi Òmnium a la millor novel·la de l'any. El 12 de maig va venir a Manresa per presentar la seva darrera i celebrada novel·la, *Junil a les terres dels bàrbars*, i, per bé que els mitjans locals podien haver fet més cas a l'esdeveniment, la presentació havia estat prou anunciada perquè hi acudís tothom que hi tingués interès. El cas, però, és que, malgrat tot el que s'ha dit fins ara, la recepció manresana de l'última obra de Joan-Lluís Lluís va ser, aquell dia, més aviat discreta, amb una quinzena escassa d'assistents.

Amb un to que va navegar entre la ironia desmenjada i l'entusiasme moderat, Lluís va oferir un llarg monòleg carregat de matisos interessants i de reivindicacions literàries. D'entrada, però, va assegurar que entre els escriptors catalans d'anomenada Manresa té fama de ser un lloc on és difícil atraure gent a les presentacions i que ell, aquell dia, ho constatava. Potser només pretenia ser simpàtic i, al capdavant, demostrar que estava disposat a lliurar-se al públic amb la mateixa intensitat que si fos ple, però quan va demanar si el rumor era cert, li va passar allò que no era tan difícil de preveure: algú del públic li va respondre –ves per on!– que el nombre d'assistents a la presentació d'un llibre depenia, en bona part, de l'escriptor. Encara que fos veritat el que diuen que es diu de Manresa, i que, fins i tot, els propis manresans ho puguin reconèixer, a ningú no li agrada que sigui un foraster –il·lustre o no– qui ho retregui. «Dels teus, en pots dir, però no en vols sentir», que diuen al meu poble.

Anècdotes a banda, *Junil* és una bona novel·la, escrita amb un aire encisador d'oralitat, que, sense cap voluntat historicista, inicia la trama en una marca indefinida de l'Imperi romà i avança per territoris ignots on parlen altres llengües i s'expliquen altres històries; que fa un homenatge a la literatura, a Ovidi i, sobretot, al mateix fet de relatar, de recitar, de crear a través del llenguatge; i que, al capdavant, s'estructura en forma d'aventura a la recerca de la llibertat.

El mite de Himmler

La natura va crear Montserrat, amb un magnetisme que encara ens inquieta, suggestiona i commou. Una forma exuberant que fa somiar en la dimensió sublim de la realitat. Fora mesura, més enllà dels límits racionals... el sublim es materialitza en les boires i els abismes, en les agulles de plata d'una lluna freda banyant les roques de... Montsalvat. Aquest es el nom que va donar Wagner a Montserrat, en l'òpera *Parsifal*. Però, com arriba Montserrat a Wagner? És l'intel·lectual Wilhelm von Humboldt (1767-1835), que trepitja el massís la primavera del 1800, que en fixa la imatge en un assaig titulat *Montserrat bei Barcelona*. Goethe, el gran poeta alemany, en difondrà la idea en els cercles intel·lectuals, fins que Wagner crea *Parsifal*, l'òpera que

narra l'aventura del gran cavaller seguidor del rei Artur, a la recerca del sant Graal o Grial o Grial. El Grial és una fita *sublim*, la motivació d'una odissea plena d'aventures que mou els personatges artúrics a una gran recerca mística. Al capdavant el Grial es plasma en el calze que Jesucrist va fer servir en l'últim sopar. Però el Grial s'acompanya de la llegenda de l'immens poder que obtindrà qui l'aconsegueixi. I vet aquí que Heinrich Himmler, el cap de les SS nazis, visita Montserrat l'any 1940 a la recerca del poder del Grial. Una cosa és que als nazis els encantés Wagner. Una altra de ben diferent és que se'n arribessin a creure la literalitat. *Parsifal* conté coneixements iniciàtics. Els nazis volien crear una nova religió fora de la influència jueva, que els atorgués un poder absolut sobre les races, detentors de la puresa ària. Però d'aquí que el poderós i terrorífic

Erques Torres

Himmler fes una expedició a Montserrat, justament el mateix dia que Franco i Hitler es trobessin al pas d'Hendaia... vol dir fins a quin punt la bogeria nazi confonia mite amb realitat. Potser només així s'explica que, subjugats sota aquest estat psicòtic, fossin capaços d'exterminar milions d'éssers humans en els camps de concentració que van muntar amb una perfecció germànica. Les formes de Montserrat van encendre una imaginació romàntica desaforada, i van congriar la idea que al seu si es troba el sant Grial. Però igual com la raó crea monstres (Goya), la fantasia pot generar l'horror. La fantasia que impulsa algú a envair un país, o destruir una raça, aferrant-se a una idea arcaica de nació i poder absolut.

EL CUL DEL POU

NÚM. 293

TRET DE SORTIDA ELECTORAL

Després del desenllaç de *photo finish* i recompte addicional de les últimes eleccions municipals a Manresa, queda un any per a la revàlida de l'alcalde, Marc Aloy, i, sobretot, per saber com serà el consistori amb l'enèsima refragmentació dels partits (dits) independentistes, l'ensorrament general de Ciutadans i el nou paper de PSC com a *mal menor* al govern d'Espanya. Ara bé, tot i que això són perspectives ideològiques no gens menyspreables, caldrà veure si la gestió, en conjunt, del dia a dia i l'esdevenir de la ciutat convenç més o menys els votants. I, certament, amb el pas d'una pandèmia, Manresa no ha viscut grans transformacions urbanes ni ha encetat projectes estratègics d'una rellevància important en benefici del conjunt de la ciutadania.

De fet, totes les grans iniciatives s'han establert a mitjà i, fins i tot, llarg termini, amb una lleugera reducció d'habitants i una accentuació de l'emergència social i la degradació urbana en sectors patrimonials clau. A un any vista, per als que ostenten el govern, toca remoure cel i terra per visualitzar on hi ha posat el futur de la ciutat. I això traient al carrer excavadores i grues, bastint alguna inauguració amb tota la pompa que calgui i, el que resulta més difícil, projectant aquells punts forts tot sovint imponderables del model de ciutat. En aquest últim aspecte, òbviament, cal molt més que gesticulacions i publicacions a mitjans de comunicació i xarxes socials.

LA BRASA DELS CONTENIDORS

Des de la meua cabana,
ja que som al mes de juny
prenc la gaita com Déu mana
com qui pren la falç al puny
i em dispo a dir la meua,
com a Gaiter del Calders
novament i sense treva,
fent-vos una arenga més.

« ... A la llengua que ressona
des de l'Ebre al Pirineu
te l'ofeguen a la trona
i te l'esborren arreu;
ni pel testament és bona
per dar al món l'últim adeu.
Dels palaus arraconada,
de l'escola fuetejada,
ja només te l'han deixada
per encomanar-te a Déu.

Això és viure en agonia
com colom entre esparvers;
afanyar el pa cada dia
perquè el mengin forasters!
On girar-te, pàtria mia,
que no et surtin bandolers?
De ton temps que ruïneja
tens que fer-ne una neteja...
Via fora, vergasseja
tot l'eixam de mercaders!

Si abatuda i maltractada
per enganys i desamors,
dels palaus et veus llançada
i escarnida de les corts,
i t'ajeus fastiguejada
de fer prèdiques als sords;
Si ja tot et desempara,
fes sentir ta veu de mare;
cerca els fills i diga'ls «Ara!...
Llamp de Déu, no som pas bords!».

Francesc Matheu això deia
i escrivia enfurismat
defensant la nostra terra
l'any vint del segle passat.
D'això fa cent anys i encara
persistim en el combat
de fer valer nostra llengua
a l'escola i al jutjat,
en el lleure i els *mass media*
amb tota normalitat.
RECLAMEM doncs, com pertoca,
a la Generalitat
que defensi a tota ultrança
els anhels de llibertat
d'un dels vells pobles d'Europa
enfront del mal veïnat
que vol fer de Catalunya
un país colonitzat.

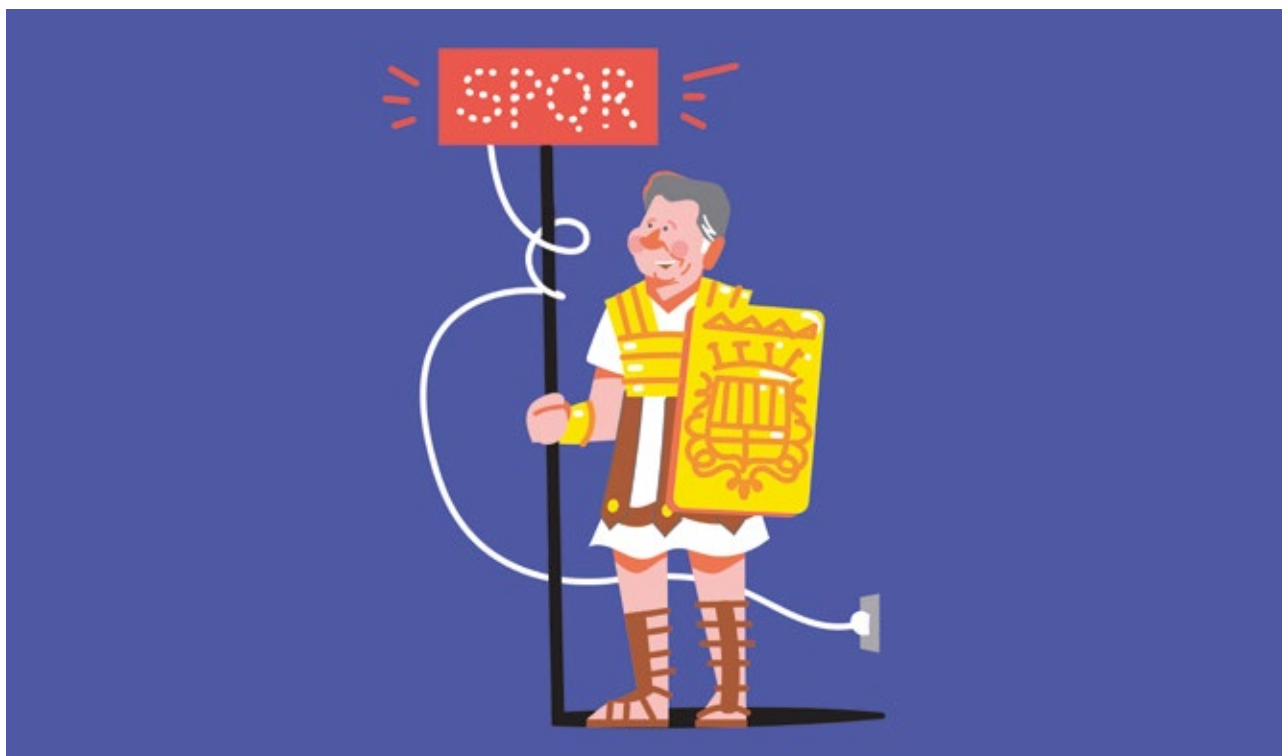
LAlba Arans Fuller es guanya molt bé la vida, tot i viure en un complex format per desenes de contenidors. És l'obra arquitectònica més estranya que he vist mai, però malauradament ella m'ha demanat que no en publiqui cap imatge per preservar la seva intimitat. No crec que s'hagi de preocupar, ja que el bunyol arquitectònic amb prou feines es pot deduir a través de les imatges de satèl·lit gràcies als arbres de l'Anella Verda que l'embolcallen.

«De què em serveix a mi ser una bona negociadora, ser honesta, empatitzar amb el client i generar-li confiança, si el client no té cap necessitat? La meua feina és aconseguir que el client tingui la necessitat, i per fer-ho, provocho la manca d'un producte o servei. Això esdevindrà el desig del client, i finalment generarà una demanda que jo oferiré. Fàcil! Ara, també és evident que conèixer el teu producte o servei és bàsic, eh. En part, per això visc en aquesta fortaleza de contenidors reciclats». L'Alba Arans va interrompre l'explicació de les seves estratègies abans d'obrir la porta i accedir a l'interior del contenidor de paper que fumejava. A dins, s'intuïen les flames. Al cap de pocs segons, es va obrir la porta i se'n va escapar una fumerada negra i l'Alba

carregada amb una graella plena de carn. «Aquests contenidors metàl·lics s'escalfen ràpidament i són excel·lents per a tot tipus de coccions», va assegurar abans d'estosseggar mentre, a causa de l'espasme, li va caure la carn a terra. «Recuperant el tema sobre el que estàvem parlant: jo, abans dels contenidors, treballava en una coneguda empresa de reparació i substitució de vidres de vehicles. Hi havia dies on hi havia cues per entrar als tallers i d'altres on els operaris tenien poca feina. I, precisament, aquesta era la meua feina: assegurar que mai no hi haguessin els tallers buits. Coneixia uns professionals de quant blanc que a base de mòdics incentius per llunes rebentades, generaven les necessitats als nostres clients». L'Alba Arans va agafar una pedra, la va llançar contra el seu *antic apartament* format per una pila de vehicles desballestats i va fer esclatar un vidre. «Fàcil!», va exclamar.

Realment, aquella carn a la brasa estava deliciosa, llàstima de la textura desagradable de l'arrebossat de terra. Val a dir que després d'estar tot el matí donant voltes entre contenidors, m'estava morint de gana, així que l'Alba Arans va aconseguir generar-me la necessitat i oferir-me la solució. Em va quedar clar que «el bon foc fa el bon coc».

JOAN LLADÓ, MANAIA DE PROFESSIONÓ

Apunt de fer els vuitanta anys, i tant que el coneixeu: en Joan Lladó Casals. Si no us va vendre la nevera, almenys l'heu tingut a casa per arreglar-la! El recordeu a la cantonada del carrer Bilbao amb la plaça de Sant Jordi? Allà va néixer i créixer des de 1943, a un cop de roc dels Esquilets, on estudiarà als *Hermanos* fins a enllestir-hi el comerç. I com que a casa tothom treballava ell també s'hi va posar d'hora, de primer a cal Pujol Muntalà, i després a cal Manubens de les cintes, on coneix Júlia Talón. Després, superats dos mesos d'un curset a Saragossa, decideix d'agafar la representació dels serveis oficials de Balay, i després de Bosch, i de Siemens... Ho va ben ensopegar! Aquells electrodomèstics que fa mig segle s'anaven fent imprescindibles, aviat el portaren a parlar botiga pròpia, i encara avui fill i filla la fan córrer! Ara bé, la seva trajectòria a Manresa està marcada per l'associacionisme: en Joan ha estat sempre un cul de mal seient. Abans dels deu anys ja el teníem desfilant amb els Armats –i és que el seu pare, represaliat republicà, quan hi va voler tornar després de la guerra no hi va ser del tot ben rebut. Solució? Desfilaria el nano! Però és sobretot al món de l'esport on de primer s'implica, jugant a futbol amb l'Obra Atlético Recreativa –OAR Alba– al camp de Santa Clara, en el seu paper de defensa central. Era el més alt de la colla i ja tenia el posat de guapo que sempre més l'ha acompanyat! També va practicar l'atletisme i a vint anys esdevenia campió dels 100 metres lliures i rècord manresà, una fita que el duria fins als campionats d'Espanya... Però aquell noi no en tenia mai prou: corria, saltava i fins a les solemnitats feia ballar els gegants de la ciutat. I se li va acudir aleshores d'entrar a la banda de la Creu Roja, on aprendria els rudiments de la trompeta i el timbal, i que

de seguida va rendibilitzar en aquella migrada plaça de braus del capdamunt del Passeig. «Tocava a la plaça de toros, sí, i me'n treia 25 pessetes per corrida!». La pràctica musical també li serà utilíssima per superar la llarga *mili* que li va caure a Cartagena, i que combina com a membre de l'equip d'atletisme de Marina, per allò d'estalviar-se almenys les guàrdies. «...i és així com em penso que de tot me n'he anat sortint: tot m'agrada. He sigut molt feliç a la vida!». Això i, és clar, aquest posat de manaia que gasta: quan a Manresa es va dissoldre la banda de la Creu Roja ell mateix s'embolica a impulsar l'agrupament de cornetes i tambors que aviat col·laborarà a la cavalcada de Reis, desfilant amb els heralds per la Festa Major o fins i tot participarà al primer Correfoc de la nostra història. Cal dir que encara li quedava un cuquet? Ho heu endevinat: recuperar els Armats! Desfets el 73, a les acaballes del segle, amb el seu company d'aventures Ramon Circuns i els avals de mossèn Lleyes i d'Antoni Pusó, aconsegueixen reprendre la processó del divendres Sant l'any 2000! No cal dir que a la Seu en Jaume Pons i en Joan Ballús també feia temps que se'n delien i, tot plegat, va agafar una empenta impensada... La Casa d'Andalusia ho va arrodonir, i des d'aleshores que no s'han cansat de repetir l'Estrella. Peti qui peti, el Joan encara es vesteix d'armat i marca el pas amb unes cames de primera, acolorides en format escènic, mentre recita, remugant, el lema dels estendards imperials. SPQR. Senat i poble de Roma? I cal! «Senyors Polítics Que Robeu!». I amb la mateixa murrieria de quan tenia vint anys xiuxiueja l'SPQR a la inversa: «Robeu... Que Pobres Sereu!». Ell, amb el premi Oleguer Bisbal rebut per votació popular aquest Sant Jordi pels lectors de **El Pou de la gallina**, se sent de tot ben pagat. I garneu, somriu.

VOTA ABRAÇADA!

Hi ha divorcis que es veuen a venir. La ruptura entre els dos representants de Ciutadans a l'Ajuntament estava cantada des del moment que van donar el sí a l'acta de regidors. Dir-se Rojo i pertànyer a C's és com dir-se Fernández Díaz i militar a la CUP. Mal pronòstic per a una relació fructífera i estable. Però no és pas millor dir-se Cerezo i veure com les cireres les remena un altre, encara que aquest altre sigui la teva parella de bancada. Perquè qui durant tot el temps de vida política en comú ha dut la veu cantant ha estat el primer. Si més no, de portes endins dels plens. La notícia ha vingut de nou i no. A qui sí que li ha vingut de nou la ruptura és a la part de la parella que quasi s'assabenta de la voluntat de divorci de l'altra part pels veïns d'escala. No ha vingut de nou, en canvi, als perspicaces periodistes, que veïen com en aquests darrers mesos cadascú votava al seu aire, com hauria de ser en qual-sevol parella oberta i ben avinguda. Pel que sembla, ha estat una separació amistosa, malgrat que Cerezo no està disposat a tornar les claus de casa. Però ara per ara, que se sàpiga, no hi ha terceres persones ni canvis de jaqueta a la vista. Els observadors descarten que el trencament s'hagi produït a causa d'una discussió familiar a l'entorn de l'independentisme. El fet cert és que ja fa temps que han deixat d'abraçar-se, i no pas per la pandèmia.

SOBRERROCA 'INTERNATIONAL'

No sé pas si per l'any ignasià, l'obertura de portes de la redacció del **Pou** a peu de carrer o la proximitat de l'oficina d'informació turística, però el supermercat Llobet del carrer de Sobrerroca, coincidint amb els dies que, a Manresa, ha començat a fer més calor, ha decidit internacionalitzar les comunicacions i, en la pissarra que veïeu a la fotografia, informa als nouvinguts i visitants que despatxa begudes fresques. A un veï de la zona li ha estranyat la iniciativa tenint en compte que, en general, les senyalitzacions de la ciutat, tant les oficines com els rètols dels comerços solen ser en català, castellà i, cada cop més, en àrab. L'anglès, tot i ser la llengua més internacional encara ens sembla pintoresc.

VILAMALA TORNA A SER NOTÍCIA

L'amic Joan Vilamala ha estat notícia altra vegada, en aquesta ocasió pel seu estudi sobre el bitllet de 500 pessetes dedicat a Jacint Verdaguer i el Canigó. El treball al voltant del bitllet va merèixer l'atenció de la portada del diari *El 9 Nou* de 27 de maig, que, en l'interior, va dedicar dues pàgines a la qüestió desplegant els coneixements i indagacions d'un folguerolenc i verdaguerià ell.

Marta Serrarols, Osonenca de l'Any

La mestressa Marta Serrarols, arret del CAP El Ramet de Vil·la, va rebre aquest diàleg al guardià com a Osonenca de l'Any, una distinció que atorguen els lectors d'EL 9 NOU. La directora de cinema Clara Rosset, de Malla, i el dissenyador i activista cultural Toni Granares van ser els finalistes d'una edició en què la futbolista Bruna Vilamala i la investigadora Violeta Sánchez es van emportar, respectivament, el Premi Comercial i el Premi a la Iniciativa Cultural d'Osona. La gala d'entrega va fer aquest diàleg al veïnat.

EL POU, A CANAL TARONJA I LA XARXA

El mateix divendres, 27 de maig, el programa *Barra lliure*, de Canal Taronja i que condueix Pilar Goñi va convidar el president de l'associació cultural que edita aquesta revista, Jaume Puig, i el cap de redacció, Carles Claret, per parlar del 35è aniversari de la publicació, però, sobretot, de la inauguració del nou local al número 24 del carrer de Sobrerroca, a peu de carrer i a tocar del pou ignasià. En la tertúlia es va posar en valor el voluntariat i el compromís de la majoria de les capçaleres de caràcter local i comarcal. En el cas del **Pou**, es va remarcar que l'edició ha estat ininterrompuda des del primer número, el dia de Sant Jordi de 1987. I el dia 30, amb el número del mes ja tancat, el programa *Torn de tarda* del mateix canal, però que s'emet per La Xarxa, Laia Cerarols va connectar en directe des de la nova seu de la revista, on, a part del nou local, va poder parlar de

la visibilització que ha adquirit després de donar un toc més de color al carrer de Sobrerroca i exhibir, als aparadors de l'establiment, diferents elements de més de tres dècades d'activitat.

EL POU ESTÀ DE MODA

És cert, que el Pou de la gallina, el monument, no pas la nostra revista està d'actualitat, com no podria ser d'una altra manera, arran de la commemoració dels cinc centúries de sant Ignasi per la ciutat. Aprofitant l'efemèride i el lligam amb la cultura popular i el patrimoni històric de la ciutat, la Fira Mediterrània coprodueix, de cara a l'edició d'aquest any, un espectacle titulat, precisament *El Pou de la gallina*, que revisa les llegendes del territori mitjançant el llenguatge del circ. Els artistes que hi participaran comptaran amb la companyia de la colla castellera Tirallongues. Tots plegats bastiran una mirada contemporània a la llegenda relacionada amb el pou que la nostra revista, des d'aquest mes de maig, té just al davant. Amb l'adaptació lliure de la llegenda manresana, els creadors del muntatge volen posar en valor el treball col·lectiu enfront d'una societat que tendeix a l'individualisme. Vaja, una altre paral·lisme amb la publicació que, en la tassa que commemora el 35è aniversari il·lustrada per Jaume Gubianas, proclama que l'arribada a mans de lectors, subscriptors i quioscos cada més és *l'autèntic miracle de Manresa*.

TEMES DE LA INAUGURACIÓ

De fet, durant l'acte d'inauguració de la nova seu social, el 13 de maig passat, el Mag Caru, que en va amenitzar una bona part, en un dels seus trucs, va fer aparèixer un número del **Pou**, consagrant el miracle que, com apuntava, es consuma en cada edició mensual. A l'esdeveniment, modest, però entraanyable, hi van assistir l'alcalde i altres membres del consistori, i també col·laboradors i amics de la revista. El cap de redacció, Carles Claret, va fer de mestre de cerimònies i Jaume Puig va glossar el

periple de la revista des d'un pis al carrer de l'Hospital fins a l'actual ubicació, tot ressaltant l'emplaçament de luxe que ara té, en un carrer emblemàtic on han nascut tres alcaldes de la ciutat. L'alcalde, Marc Aloy, després de la intervenció de Puig, va permetre's posar sobre la taula una revisió del nomenclàtor de Manresa per canviar el nom al principal vial de la ciutat medieval de Sobrerroca a carrer de Jaume Puig, tenint en compte la tasca del nostre president tant en la continuïtat de la revista com en la d'Òmnium Bages-Moianès, amb seu social ubicada, al mateix carrer, escassos metres més enllà.

L'ALCALDABLE ALOY

Val a dir que l'alcalde Aloy està llançat. En primer terme cap a la reelecció en les eleccions municipals de l'any que ve. M'expliquen assistents a la presentació de la candidatura com a alcaldable d'ERC, que Aloy, amb entusiasme va posar de manifest el desig de tenir una festa major «com Déu mana». Davant de l'ambigüitat de l'afirmació –no se sabia pas si es volia a referir a una celebració normalitzada després de la pandèmia o a la repetició un xic *gastada* del model que potser es podria revisar– hi va haver un moment de silenci expectant. Ell mateix es va encarregar de matisar laicament que «si no com Déu mana, sí com volem nosaltres».

PRECIPICI CONTROLAT

Una amable lectora em fa arribar la fotografia d'una sortida insòlita a les instal·lacions de la Piscina Municipal. És la que podeu veure adjunta al text i queda al corredor que va dels vestidors a la piscina coberta. Segons m'informa, el pany de la porta sempre està tancat amb clau, no fos cas que alguna persona despistada l'obri i, pensant-se que sortirà al carrer, es precipiti des d'una alçada equivalent a la d'un primer pis. De fet, crec que la construcció, com tantes altres equipaments ciutadans, està inacabada, fet que justifica una obertura a tocar d'un desnivell tan pronunciat.

Residència d'avis del barri de la Sagrada Família

Fundació sense ànim de lucre

34 anys al costat de la gent gran

Som un servei de proximitat que us ofereix atenció en règim de **Llar residència** o de **Residència assistida**. També oferim **Estades temporals** o de **Centre de dia**. O el **Servei d'atenció domiciliària**. I els de **Menjador**, **Transport adaptat**, **Podologia** i **Perruqueria**. Som al vostre costat!

Dissabte 18 de juny a les 6 de la tarda, concert d'aniversari al carrer Empordà per a tots els amics, amigues i familiars

14 I 15 DE JUNY DE 2022

QUIN MODEL DE CIUTAT VOLS?

SESSIONS PARTICIPATIVES DEL PLA DE MOBILITAT URBANA SOSTENIBLE DE MANRESA

14 DE JUNY / 18:30H

CENTRE CULTURAL
EL CASINO

MODEL DE CIUTAT I ENTORN

Aparcament, transport públic,
connectivitat urbana, Zona de Baixes
Emissions, relacions metropolitanes,
turisme i entorn urbà

15 DE JUNY / 16:00H

EDIFICI FUB1

MOBILITAT ACTIVA

Vianants, bicicletes, espais
i entorns urbans prioritaris
i seguretat viària

15 DE JUNY / 18:30H

EDIFICI FUB1

MOBILITAT INCLUSIVA I UNIVERSAL

Gènere, escolars, persones
grans, diversitat funcional
i altres col·lectius

Inscripcions a participacio@manresa.cat

També hi pots participar a través de la plataforma Decidim Manresa
al web participa311-manresa.diba.cat o seguint l'enllaç del QR

